...УУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ! 47-дохи жэлээ гарана

УРЯАД ҮНЭН

Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

(12177) 1969 оной ноябриин 23, воскресени Сэн 2 мүнгэн

КПСС-эй ОБЛАСТНОЙ КОМИТЕДЭЙ IX ПЛЕНУМ

ЕСПУБЛИКА ДОТОРХИ КАПИТАЛЬНА АРИЛГЫЕ СААШАДАНЬ ҺАЙЖАРУУЛХЫН ТУЛА БЛАСТНОЙ ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИИН БЭЕЛҮҮЛХЭ ЗОРИЛГОНУУД ТУХАЙ

КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр К. М. ПРОДАИВОДАГАИ хэһэн элидхэлһээ

ІІ ба СССР-эй Министр-
барилга һайжаруулха
оролдолго ехээр гарга-
үн энэ жэлдэшье шу-
идхэбэринүүдые аба-
лгые хүдэлмэрилэгшэ-
тула хэмжээнүүд абта-
жэ байна. Тэдэнэй үн-
шадай ажаһуудалай,
лон үйлэдбэриин эрхэ
уулагдана. Барилгын
ргэжэл һайнтай хү-
лон инженерно-техни-
рилэгшэдөөр бүридхэхэ
дэнние һургаха зо-
юумэн хэгдэнэ. Энэ
ин хүдэлмэрилэгшэдэй
нэй шэнэ гурим тог-
элидхэлшэ үгынгөө
һэн байна.

най һарада КПСС-эй
Министрнүүдэй Совет
барилгын түсэблэлгые
һайжаруулха тухай,
дбэриие экономическа
уулгые дээшэлүүлхэ
сметын хэрэгые һай-
ажаһуудалай ба-
дээшэлүүлхэ тухай
абаа.

барилга манай респуб-
ажахын гол һалбари
хадаа үйлэдбэрилгын
үргэлжэ хүгжөөхэ,
ажаһуудалые һайжаруул-
материальна үндэһэ
болоно бшуу. Барилга
шадамнай мүнөө 28
хүдэлжэ байна. Тэрэшэ-
оньһон техникэ хэ-

үнгэрһэн гурбан жэ-
арадай ажахые хүг-
капитальна һомо-
миллион түхэриг зорюу-
юм. Урдахи гурбан
сасуулбал, энэнь 38
ехэ болоо. Энэ мүнгэ
бүтээлгын, модоной,
уһанай, химическэ про-
шэнэ предприяти-
холбооной болон
бусад һалбаринуудай
гаргашалагдаа.

урдахи капитальна ба-
ургаһан байна. Түсэб-
үнгэрһэн гурбан жэ-
энэ һалбарида 150
риг һомологдоо. Урда-
тэй сасуулбал, капи-
1,5 дахин ехэ бо-
Илангаяа колхозууд-
түргэнөөр ургана.
доторхи гол фонднуу-
нь ургалта 110—120
тэй тэнтэй. Үнгэрһэн
туршада локомотив-
гын, прибор бүтээл-
судна бүтээлгын,
механическа заводуу-
нилээд ехэ болоһон
фикацилха, халуун
хүдэлмэри респуб-
ехээр хэгдээ гэжэ
бэ.

барилгын хүдэлмэри-
ые тэмдэглэхэ зуу-
энэ һалбарида ушар-
ушанууд тухай онсо
. Гол фонднуудые
оруулха түсэб 1966 он-
дүүргэгдэһэн һаа,
процент болоһон байна.
тэ илангаяа «Элект-
одой, «Забайкаллес»
һанай промышлен-
угаадаг фабрикын,
коммунальна ажахын
промышленностиин ми-
гол фонднууд мүр-
гүй.

гримаар барилга эрхи-
ээ 75—78 процент
ушарые хангалтатай
. Барилгын ехэ хү-
нүүд өөһэдынгөө хү-
тэй хамта энэ хэрэ-
һайжаруулха зорилго-
идхэлшэ дэлгэрэнгы-
байна.

жэлэй үедэ респуб-
рилгын хүсэнүүд бү-
хүгжөөгдэхөөр хараа-
томо промышленна
баригдаха. Улаан-
ба гуталай фаб-
нико-лабораторно ам-
ажаһуудалда хэрэглэ-
хэ пеэшэнүүдэй заво-
еска шанаржуулгын
гдажа эхилхэ юм.
промышленна комп-
р хараалагдана. Мүн
отодо ехэ барилга

хэгдэхэнь. Эдэ бүхы барилганүүдые Буряадай барилгын управлени бодхоохо уялгатай. Тиигэжэ тэрэнэй хүдэлмэриин хэмжээн 1975 ондо 70 миллион түхэригтэ хүрэхэ болоно. Энэ жэлдэ хэхэ хүдэлмэриинь түсэб 32 миллион байгаа.

Энээнтэй дашарамдуулан, Буряадай управлениин барилгын баазые саашадань һайжаруулха, кадрнуудые бэлдэхэ асуудалнууд тушаа элидхэлшэ дэлгэрэнгыгээр тогтобо.

— «Бурятцелинстрой» трестын хүсэн аалияр ургана. Түсэбтэ табан жэлэй үнгэрһэн жэлнүүдтэ хүдэлмэриинь хэмжээнэй ургалта жэл бүхэндэ дунда зэргээр оройдоол дүрбэн процентээр ехэ болоһон байна. Гэхэ зуура үйлэдбэриин гол фонднууд энэ үедэ хоёр дахин ехэ болоо,—гэжэ элидхэлшэ хэлэнэ.

«Бурятцелинстрой» трестын хүдэлмэридэхи дутагдалнууд тухай тогтохо зуураа, тэдэнние саашадань усадхаха арга хэмжээнүүдые элидхэлшэ элирхэйлбэ. Тиихэтэеэ хамта 1967 ондо байгуулагдаһан «Бурятмежколхозстрой» нэгэдэлэй хүдэлмэри тухай тогтобо. Тиихэдээ энэ шэнэ эмхиин һайн талые онсо тэмдэглэһэн байна. Һүүлэй үедэ энэ эмхиин аймагуудтахи барилгын газарнууд колхозуудта барилгын горитой хүдэлмэри хэһэн, саашадаа улам хүгжэхэ, хүдэржэхэ арга боломжотой гэжэ тэмдэглээ. Зүгөөр энэ эмхи зургаанай хүдэлмэридэ партиин райкомууд болон аймагай Соведэй гүйсэдкомууд анхаралаа табижа байха ёһотой гэбэ.

Республикын милиорациин ба уһанай ажахын министерствын, «Бурводстрой» трестын ерэхэ табан жэлэй үедэ бэелүүлхэ зорилгонууд тухай элидхэлшэ дэлгэрэнгыгээр тогтоһон байна. Мүн тэрэшэлэн барилгын проект зохёодог эмхинүүд болохо «Красноярскгипросовхозстрой» филиалай, «Бурятмежколхозстрой» конторын дүүргэхэ үүргэнүүдые тодорхойлон харуулаа.

1970 оноһоо эхилжэ түсэблэлгын ба экономическа урмашуулгын шэнэ гуримда барилгын эмхи зургаануудай орожо хүдэлхэ ушартай дашарамдан, саашадаа түсэблэлгын хэрэгые һайжаруулха асуудалнуудта анхарал хандуулба.

— Республикын барилгын эмхинүүдэй партийна болон профсоюзай организацинууд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд түсэблэлгын болон экономическа урмашуулгын шэнэ гуримда өөһэдынгөө эмхинүүдые оруулхын түлөө хэжэ байһан бэлэдхэлээ улам бүри үргэдхэхэ, гүнзэгырүүлхэ уялгатай. Энэ талаар хүүргэ барилгын № 802 поездын, авиазаводой капитальна барилгын управлениин, оньһожоруулагдамал 56-дахи колоннын партийна организацинууд энэ хүдэлмэриие шадамараар ударидажа байһаниинь тон зүб. Тэдэнэр КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй абаһан тогтоолые өөһэдынгөө коллективэй гэшүүдтэ ойлгуулха талаар ехэ хүдэлмэри хэнэ, кадрнуудые экономикын, түсэблэлгын шэнэ гуримтай танилсуулна, барилгын эмхинүүдэй технико-экономическа үрэ дүнгые һайжаруулха хэрэгтэ анхаралаа хандуулна,—гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ.

— Барилга дээрэ ажалай бүтээсэ жэл ерэхэ бүри ургажа байна. Һүүлэй гурбан жэлэй туршада нэгэ хүнэй хэһэн хүдэлмэриин бүтээсэ 22 процентээр дээшээ болоһон байха юм. Барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин ургалта хүдэлмэришэнэй тоогой ургалтаһаа болоо бэшэ, харин ажалай бүтээсын дээшэлһэнһээ туйлагдаа,—гэжэ нүхэр Продайвода элидхэбэ.

Тиихэ зуура элидхэлшэ капитальна барилга дээрэ хүдэлжэ байгшадай ажалай бүтээсын үшөөл хангалтагүйгөөр дээшэлжэ байһан тухай олон тоо, баримтануудые дурдан, олон эмхинүүдэй байдалһаа жэшээлэн харуулаа. Энэ жэлэй юһэ һарын туршада нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулбал, ажалай бүтээсэ хоёр процентээр дээшэлһэн байхадань, харин салин хүлһэн дунда зэргээр юһэн процентээр ургаһан байха юм. Эдэ дутагдалай юун дээрэһээ ушарһые элидхэлшэ элирхэйлнэ. Ажалай бүтээсын бага байһан ушар хүдэлмэриин сагые ехээр гээдэг, юрэ бусын гаргаша хэдэг дээрэһээ тохёолдоно. Мүн хүдэлмэришэд олоороо ажалһаа гаража ошоно.

Барилгын хүдэлмэриие оньһожоруулха асуудал тушаа элидхэлшэ дэлгэрэнгыгээр тогтоно. Оньһожоруулгын хэмжээнэй хэды ургажа байбашье, техникэ үшөөл хангалтагүйгөөр хэрэглэгдэнэ. Ехэнхидээ нэгэ халаанда хүдэлнэ. Хүдэлмэриин саг һайнаар, ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ ябадалда хүдэлмэришэдые зүбөөр хубаарилан табилга удха шанартай. 40—45 хүнһөө бүридэһэн томо комплексно бригадануудые байгуулбал, һайн гэжэ бодото хэрэг гаршална. Тиихэдээ тэдэнние хоёр халаанда хүдэлгэхэ шухала. Бригадын гэшүүн бүхэн хоёр гү, али гурбан мэргэжэл шудаланхай байхадаа, хүдэлмэриин минута бүхэниие дүүрэн хэрэглэжэ шадаха байна.

Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ мэргэжэл һайнтай саг үргэлжын хүдэлмэришэд шиидхэхы үүргэ дүүргэнэ. Тиимэһээ барилга-хабсаралгын эмхинүүдэй, управлениинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд хүдэлмэришэдэй мэргэжэл дээшэлүүлхэ талаар холын хараата түсэб табиха зэргэтэй. Гэбэшье энэ хүдэлмэриие һайнаар табигданхай гэхын аргагүй. Һүүлэй үедэ шулуушад болон штукатурщигуудые һургаха хэрэгтэ анхарал мууса хандуулагдана.

Саашань элидхэлээ үргэлжэлүүлхэ зуураа, барилгын эмхинүүдэй финансова ажал ябуулгын ямар байдалтай байһан тухай тогтобо. Юһэ һарын дүн хаража үзэхэдэ, олонхи эмхинүүд олзо оруулха түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн байна. Гэхэ зуура зарим эмхинүүдэй энэ талаар муу байдалтай байһые элидхэлшэ шүүмжэлээ. Барилгын хүдэлмэриин гол шухала дүнгынь хадаа, хэһэн хүдэлмэриин өөрынь үнэ сэн хямдаруулга болоно. Энэ хэрэг һайжаруулхын тула нэн түрүүн экономическа хүдэлмэри үргэдхэхэ шухала болоно.

Барилгын хүдэлмэриин шанар һайжаруулха тухай асуудал элидхэл соо нилээд горитой һуури эзэлһэн байна. Энэ хэрэгые эрид хубилгахын тулада эмхидхэлэй, техническэ олон хэмжээ бэелүүлхэ хэрэгтэй.

Капитальна барилгые саашадань һайжаруулхын тулада барилга дээрэ тусхай мэргэжэлтэйгээр хүдэлдэг арга үргэнөөр республика дотороо хэрэглэхэ, хабсаралгын хүдэлмэри эрхилдэг эмхинүүдэй ажал ябуулгые улам нарижуулха эрилтэ табигдана.

Барилга эрхилхэ гурим саашадань нарижуулха тухай асуудал элидхэл соо мүн лэ ехэ һуури эзэлһэн байна. Барилга хүтэлбэрилхэ шэнэ шэнэ арга дүршэлнүүдэй манай республика соо хангалтагүйгөөр нэбтэрүүлэгдэжэ байһые элидхэлшэ тодорхойлбо. Мүн тэрэшэлэн инженер болон технигүүдэй үүргые дээшэлүүлхэ гээшэ ехэ удхатай хэрэг. Эдэнэйл ухамай бэрхэ шадабаряар үйлэдбэриин хэрэг һайжарха, техническэ дэбжэлтэ түргэдхэхэ, хүдэлмэриин шанар улам һайжарха байна бшуу.

Капитальна һомололгые түсэблэхэ хэрэгтэ дутагдалнууд олон. Тэрэнэй муу байдалтай байһан дээрэһээ мүнгэ зөөриие нишэ тиишэнь сасаха, аша үрэгүй хүдэлмэри хэхэ ябадалнууд ушарна. Энэ дутагдал илангаяа колхозуудай барилга дээрэ үлэмжэ үзэгдэнэ.

Капитальна барилгые хурдадхаха проект зохёодог эмхи зургаанууд нилээд ехэ үүргэтэй. Республика доторнай проект зохёолгын хүдэлмэри һүүлэй гурбан жэлэй туршада 2,5 миллион түхэригтэ хүрэбэ. «Бурятгражданпроект» институдай хэдэг хүдэлмэри хоёр дахин ехэ болоо. «Бурятмежколхозпроект» гэжэ шэнэ эмхи ехэ түргөөр хүгжэжэ байна. Проект зохёодог эмхинүүдэй хүдэлмэри һүүлэй жэлнүүдтэ шанарайнгаа талаар нилээд хубилаа. Типовой проектнүүдые хэрэглэхэ ябадал үргэдэнэ.

Гэхэ зуура проект зохёодог эмхинүүдэй хүдэлмэридэ дутагдалнууд үшөөл олон гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэһэн байна. Техническэ талзараа шанар муутай документнүүд, илангаяа сметэнүүд зохёогдоно. Жэшээнь, Баян-Голой тоһоной заводой проект ехэ алдуутай байжа, һөөргэнь бусаагдаһан юм. Силикатна хирпиисэ үйлэдбэрилдэг заводой чертежнүүдтэ баһал алдуу гаража, заһахыень дурадхагдаһан. «Красноярскгипросовхозстройн» филиалай бүтээһэн техническэ документаци баһал бирагүй байжа, муу сэгнэлтэ абадаг. Тэрэнэй зохёоһон проектын ёһоор малай байрануудые барилгада индустриальна конструкци болон детальнуудые хэрэглэхын аргагүй. Байрын гэрнүүдэй газаа, дотор талань үнгэ зүһэ муутай.

КПСС-эй ЦК-гай ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй абаһан тогтоолой ёһоор болоходо, проектно-сметын хэрэгые саашань һайжаруулха ехэ арга боломжо бии болоод байна. Проект зохёогшодой ажалай түлөөһэнэй шэнэ гурим эдэнэй хүдэлмэридэ һайнаар нүлөөлхэ байһаниинь дамжаггүй. Мүн тэрэшэлэн проект зохёодог эмхинүүдые мэргэжэл һайнтай кадрнуудаар бүридүүлхэ асуудалда элидхэлшэ анхаралаа хандуулһан байна.

Барилгын хүдэлмэриин хэмжээе дээшэлүүлхэ хэрэгтэ, бэлэн конструкци, хэрэгсэл болон материалнуудаар хангаха ябадалда барилгын индустри болон барилгын материалнуудай промышленностиин управлени хубитаяа ехээр оруулха уялгатай. Тэдэнэй дунда «Бурятжелезобетон» гэжэ нэгэдэл горитой һуури эзэлнэ. Тэрэнэй мэдэлэй предприятинууд республика дотор бүтээгдэдэг барилгын хэрэгсэлэй хахадыень үйлэдбэрилдэг шуу. Мүнөө энэ нэгэдэлэй заводуудые шэнэдхэн хубилгаха, үргэдхэхэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдана.

Барилгын материалнуудые үйлэдбэрилхэ асуудал тушаа тогтохо зуураа, элидхэлшэ хирпиисэ, избёесхо галдан гаргаха тухай асуудалда анхаралаа табиһан байна.

Элидхэлэйнтээ эсэстэ нүхэр Продайвода барилгашадай арба һарын туршада хэһэн хүдэлмэриин дүнгүүдые хэлэжэ үгэбэ. Тэрэ дүнгүүд юу харуулнаб гэхэдэ, барилгашадай абаһан социалис уялганууд даб дээрэ муугаар дүүрэжэ байна. Гол фонднуудые ашаглалгада оруулха жэлэй түсэб миил 55 процент дүүргэгдээ. Энэ жэлдэ республика доторнай үйлэдбэриин шэглэлтэй 160 барилга ашаглалгада үгтэхэ байгаа. Теэд арба һарын туршада оройдоол 90-ниинь хүдэлжэ эхилээ.

Капитальна барилгын түсэбүүдэй амжалтатайгаар дүүргэлгэ хадаа партийна организацинуудай, парткомуудай ябуулдаг хүдэлмэриһөө, тэдэнэй нүлөөлхы үүргэһөө, ажалай эмхидхэл һайжаруулхын түлөө, техникэ болон материалнуудые зүбөөр хэрэглэхын түлөө кадрнуудай харюусалгые дээшэлүүлжэ шадаһанһаа дүлдыдаха байна. Барилгые партийна талаар хүтэлбэриин хэмжээн яһала дээшэлээ. Авиационно заводой УКС-ын партийна эхин организациин хүдэлмэриин үрэ дүн жэшээтэ һайн. Барилгын участогуудта партийна табан бүлэг эмхидхэгдэнхэй. Партбюро һара бүхэндэ бүлэгүүдые хүтэлбэрилэгшэдтэй зүблөө үнгэргэдэг. Тиихэдээ тэдэнние партийна организациин хүдэлмэриин түсэбтэй танилсуулдаг, барилгашадай урдахи зорилгые хэлэжэ үгэдэг. Партийна суглаан болзор соогоо зарлагдажа, барилгын хүдэлмэридэ хабаатай гол шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэдэг. Партийна организациин үүсхэлээр барилга дээрэ туршалгын бүлэг байгуулагдажа, барилгын технологи нарижуулан һайжаруулха асуудалаар тэрэ горитой юумэ хэжэ байдаг. Хүтэлбэрилэгшэд болон партбюро хадаа ажахын тоосоо нэбтэрүүлхын, барилтаяа индустриальна замда оруулхын түлөө ехэ оролдолго гаргана.

Гэхэ зуура олон барилганууд дээрэхи партийна организацинууд жэжэхэнүүд, ажахын хэрэг үйлэдэ һулаар нүлөөлнэ, ниитэ-политическэ болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие хангалтагүйгөөр эмхидхэнэ. Барилгын эмхинүүдтэхи партийна хүсые бэхижүүлхэ зорилгонууд тухай элидхэлшэ тогтобо.

— Нүхэдүүд! Хараалагдаһан ехэ хэмжээ ябуулгануудые хүсэндэнь хүргэхын түлөө тэмсэлые областной партийна организаци толгойлхо ёһотой. Иигэжэ капитальна барилгые үндэһөөрнь һайжаруулха зорилго шиидхэхэ зэргэтэйбди,—гэжэ элидхэлшэ түгэсхэлдөө хэлэнэ.

ЛЕНИНЭЙ ҮНДЭР ШАНДА ХҮРТЭХЫН ТҮЛӨӨ

100-һаа 104 ХҮРГЭГДЭХЭ

Яруунын совхозой II отделениин Ленинэй орденто хонишон Эрдэни Жалсанов үбэлжэлгэеэ түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтаба. Хочиной байра дулаалагданхай, хорёо соо обоо собоо үбһэ һолоомо зөөгдэнхэй.

Хонишон Эрдэни Жалсанов нёдондо 100 эхэ хониндоо 100 хурьга абажа түлжүүлээ, хонин бүриһөө дунда зэргээр 4200 грамм ноохо хайшалаа һэн.

Энэ намартаа дүй дүршэлтэй хонишоной отарын 620 эхэ хонид искусственна аргаар үрэжүүлэгдээ. Ерэхэ жэлдэ 100 эхэ хониноо 104 хурьга абажа, В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй алдарта ойе ажалай амжалтаар угтаха гэжэ эндэхи хонишод шиидэнхэй.

Д-Ж. ДОРЖИЕВ.

МЕХАНИЗАТОРНУУДАЙ ЭДЭБХИ

БАРГАЖАН. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозойхид мүнөө жэлдэ малайнгаа байра байдал ехэ һайнаар түхеэрһэн байна. Иигэжэ тэдэнэр үнгэрһэн намартаа хонидой табан хото шэнээр бариһан, шэнэдхэн заһабарилһан юм. Элээн соонь 4 мянган хонин байрлаха. Тиихэдэ 1000 хурьгадай хоёр байра шэнээр баригдаһан. Үшөө нэгэ гүүртын үнеэд шэнэ хотондо ороо. Малшадай байха шэнэ шэнэ гэрнүүд түхеэрэгдээ.

Энэ хэрэгтэ колхозой механизаторнууд Аюр Хонхушкин, Рабдан Раднаев, Һамажаб Бухаев болон бусад эдэбхитэйгээр хабаадаа. Мүн пенсионер, коммунист Ринчин Эрдынеев, хонишод Даши Гармаев Зандра Базаров хоёрто үбэлжэлгэдөө бэлдэхэдэнь туһалалсаа.

Б. БУДАЕВ.

ҺААЛИШАДАЙ БАГША

Аграфена Аюшеевна Аюшеева бүхы наһаараа мал ажалда ябаһан хүн. Хориин аймагай Дээдэ Тайлсын совхозой нэгэдэхи отделениин гүүртын һаалишад энэ хүниие багшадаал адли тоолодог. Харин Аграфена Аюшеевна гүүртынгээ коллективые баһал багшамни гэжэ нэрлэдэг. Иигэжэ энэ эхэнэр хамта хүдэлдэг хүн зонойнгоо дунда хүндэтэй боложо, аймагай Соведэй депутадаар һунгагдаһан байна.

Депутат эхэнэр жэлэй эхиндэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1650 килограмм һү һааха гэһэн уялга абажа, энээнээ сентябрь һарын эхеэр дүүргээ бэлэй. Һаалишан жэлэй дүүрэтэр үнеэн бүриһөө үшөө 350—400 килограмм һү һааха уялга абаа.

Г. МИХАЙЛОВ.

ЭДЭБХИТЭЙГЭЭР...

Үсэгэлдэр ниислэл хото—Улаан-Үдымнай дээдэ һургуулинуудай олон тоото залуу хүбүүд, басагад республика дотор соносхогдоһон бүгэдэниитын залуушуулай коммунис субботнигто эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, горитойхон ажал бүтээбэ.

«Бултадаа коммунис субботнигто хабаадая! Энэмнай багша Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн һайндэртэ бэлэг болог лэ!» гэһэн уряа доро жагсаһан Зүүн Сибириин технологическа, Гүрэнэй Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ Буряадай багшанарай институдуудай 150 гаран студентнэр горпищеторгын баазада ошожо ажаллаа.

Тиихэдэ энэ үдэр худалдаа наймаанай эмхинүүдтэ ажалладаг залуу наймаалагшад мүн лэ эршэмтэйгээр ажаллажа, олоһон мүнгөөэ залуушуулай ордон бариха бүгэдэниитын фонддо оруулхаар зүбшөөгөө.

— Коммунис субботник! Энэ үдэр маанадта—субботнигто хабаадагшадта ямар нэгэн һайндэр мэтэ байгаа. Субботнигто гараһан студентнүүд хэзээ хэзээнэйхиһээ эдэбхитэйгээр, улам эршэтэйгээр ажаллажа, горитойхон ажал бүтээгээ. Ажалай түлэг ябажа байха үедэнь бүлэгүүдые хүтэлбэрилэгшэд студентнэрэй хэһэн ажал саг дарынь согсолжо, дуулгажа, мүрысөөнэйнь эршэ хүсые улам хурсадхажа байгаа гэжэ тэмдэглэлтэй,—гээд багшанарай институдай физико-математическа, факультедэй III курсын студент Василий Батуев хөөрэнэ.

Иигэжэ Улаан-Үдымнай предприятинуудаар таран ошоһон хүбүүд, басагадаймнай габшагай ажал хүсэтэ һалхинда туугдаһан далайн долгин мэтэ улам эршэтэйгээр эбхэржэ байгаа һэн.

Манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Үдын ЛВРЗ-гэй вагонокомплектовочно цехэйхид субботнигто.

А. ИСТОМИНОЙ фото.

ТУРЦИИН ПРЕЗИДЕНТ ОРОНОО БУСАБА

Турциин Республикын Президент Джевдет Сунай һамгантайгаа хамта Москваһаа ноябриин 21-дэ оронооо бусаба. Хүндэтэ айлшан СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Советскэ правительствын уряалаар албанай хэрэгээр манай орондо айлшалан ерэһэн юм.

Турциин, Советскэ Союзай гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэһэн Внуковска аэродром дээрэ А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский болон бусад Джевдет Сунайе үдэшөө.

СОВЕТ-МОНГОЛ ХАНИ БАРИСААН БЭХИЖЭНЭ

МОСКВА. (ТАСС). Монголой Арадай Республикада үнгэргэгдэһэн монгол-совет хани барисаанай һарын дүүрэһэндэ зорюулагдаһан үдэшэ ноябриин 21-дэ болобо. МНР-һээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд Н. Лувсанчултэм, Монголой посольствын дипломатическа хүдэлмэрилэгшэд, совет олониитын түлөөлэгшэд СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын, совет-монгол хани барисаанай бүлгэмүүдэй холбооной уряалаар үдэшэдэ хабаадалсаа.

ТАСС).

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЫЕ ЗАРЛАХА ТУХАЙ

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум **иигэжэ тогтообо:**

Россин Совет Федеративна Социалис Республикын долоодохи зарлалай Верховно Соведэй зурагаадахи сессиие 1969 оной декабриин 23-да Москва хотодо зарлаха.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва. 1969 оной ноябриин 21.

АРАДАЙ ХИНАГШАДАЙ ШУХАЛА ЗОРИЛГО

«Захиргаанай аппарадай гаргашыень бага болгохо, хүдэлмэриень нарижуулан һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» гэһэн КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые хэлбэришэгүйгөөр хүтэлбэри болгон бэелүүлхыень СССР-эй Арадай хиналтын комитет арадай хиналтын республиканска, областной, хизаарнуудай комитедүүдые уялгалба.

Министерствэнүүд, албан зургаанууд болон эмхинүүдтэхи арадай хиналтын комитедүүдэй, бүлэгүүдэй ба постнуудай урда шухала зорилгонууд табяатай. Эдэнэр захиргаанай аппарадта зорюулагдаһан мүнгэ зүбөөр, гамтайгаар гаргашалхын тула, 1970 ондо эдэ гаргашануудыень хороохо даабари дүүргэлгэдэ хиналтаяа шангадхахын тулада тодорхой хэмжээнүүдые хараалха ба бэелүүлхэ уялгатай. Адлирхуу хүдэлмэри хэжэ байдаг хэдэ хэдэн эмхинүүдые болюулха, штадуудаа хэмһээ гадуур ехэ болгодог ябадал зайсуулха, захиргаанай олон шататай байгууламжые, заводоуправлениинүүдэй, захиргаанай аппарадуудай бутархай жэжэ звенонуудые болюулха, шухала болоһон ушарта—багахан предприятинуудай үйлэдбэриие цехгүйгээр хүтэлбэрилхэ асуудалнуудые ажахынуудай органуудай урда табиха гээшэ арадай хиналтын органуудай уялга болоно. Шалгалтануудай үрэ дүнгүүдэй ёһоор һанамжа дурадхалнуудые хараалхадаа, хүдэлмэришэд, алба хаагшад, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй һанал бодолые бүхы талаһаань харааадаа абаха шухала.

Хүдэлмэриин сагые һайнаар хэрэглэхэ, заседаниянуудые, зүблөөнүүдые тусхай саг хэмтэй болгохо, захиргаанай элдэб органуудта хүдэлмэрилэгшэдые дуудаха, тэдэнэй хүдэлмэриин гуримые нарижуулха, предприятинууд, эмхинүүд болон эмхи зургаануудай аппарадта ажалай культура дээшэлүүлхэ зорилготой шалгалтаяа шангадхаха гээд арадай хиналтын республиканска, хизаарай, областной комитедүүдтэ дурадхагдаа.

Хиналтын нютагай зарим органууд командировконуудта, элдэб эсын «туһалагшадые» эльгээхэ, албан зургаануудай байра соо табигдадаг мебель, инвентарь болон элдэб түхеэрэлгэнүүдые худалдажа абалгада, шухала хэрэгтэй бэшэ зүблөө, конференци, хуралдаа зарлалгада, мүн банкет болон сайлалгануудые эмхидхэлгэдэ мүнгэ зөөри үлүү ехээр, хууля бусаар гаргашалдаг баримтануудта анхаралаа хандуулангүйгөөр орхидог ушар тушаа СССР-эй Арадай хиналтын комитет анхарал хандуулба. Эдэ бүхы дутуу дунданууд усадхагдаха ёһотой. Мүнгэ зөөри гамгүйгөөр гаргашалдаг тушаалтадые харюусалгада хабаадуулха хэрэгтэй, зүгөөр зарим ушарта тэдэнэй гэмээр үлүүсэ гаргашалагдаһан мүнгэ зөөриие түлүүлхэ асуудал шиидхэхэ хэрэгтэй.

«Захиргаанай аппарадай гаргашыень бага болгохо, хүдэлмэриень нарижуулан һайжаруулха талаар хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые дүүргэлгэдэ хиналта хэхын тула эгээл түрүүшээр бэелүүлэгдэхэ хэмжээ ябуулгануудые комитет батална.

СССР-Куба: Харилсаа холбоон бэхижэнэ

Совет-кубын хани барисаанай бүлгэмэй бүхэсоюзна хоёрдохи конференци Москвада ноябриин 21-дэ болоо. Түс бүлгэмэй байгуулагдаһаар табан жэлэй ойтой тудалдаһан конференциин хүдэлмэридэ Ленинградай, Волгоградай, Одессын, Армениин, Азербайджанай, Белоруссиин, Украинын, Казахстанай болон бусад городууд, республикануудай түлөөлэгшэд хабаадаа.

Конференцидэ хабаадагшад түс бүлгэмэй түбэй правлениин ажал ябуулгые һайшаагаа, правлени шэнээр һунгаа. Советскэ Союзай хоёр дахин Герой, лётчик-космонавт В. А. Шаталов түс бүлгэмэй президентээр һунгагдаба.

(ТАСС).

Республика доторхи капитальна барилгые саашадань һайжаруулхын областной партийна организациин бэелүүлхэ зорилгонууд тухай

КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр К. М. ПРОДАИВОДАГАЙ элидхэл зүбшэн хэлсэлгэ

КПСС-эй Загарайн райкомой секретарь **Е. Н. Скубаренко** түрүүлэн трибунада гаража, элидхэл тушаа үгэ хэлэжэ эхилээ.

Гүрэнэй капитальна һомололго зүбөөр хэрэглэхэ талаар аймагай барилгашадай урда табигдаһан зорилгын хэр дүүргэгдэжэ байһан тухай нүхэр Скубаренко дэлгэрэнгыгээр хэлэжэ үгөө.

Энэ жэлдэ, 1968 онойхитой сасуулхада, 36,7 процентээр үлүү ехэ гүрэнэй капитальна һомололго табигдаһан, 43 процентээр үлүү ехэ барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэхэ даабари барилгашадта үгтэһэн байна. Ехэ барилга эрхилхэтэй хамта Улаан-Үдэ—Петровск завод гэһэн түмэр замай лини электрификацилха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ.

Капитальна барилга хэхэ түсэб дүүргэхын тула барилгын организацинуудай материально-техническэ бааза бэхижүүлхэ, хүдэлмэришэдэй тоо олошоруулха шухала болоо. Ажалшадай ажаһуудалай эрилтэ хангаха министерствын барилга-заһабарилгын участок, колхоз хоорондын барилгын организаци, машинно-мелиоративна станци, «Сельхозтехника» нэгэдэлэй СМУ-гай мастерска участок аймаг дотор эмхидхэгдээ. Шэнээр эмхидхэгдэһэн эдэ организацинуудай үйлэдбэриин бааза байгуулагдажа захалба.

Харин барилгын подрядна организацинууд капитальна һомололгын мүнгэ зөөри хэрэглэжэ шаданагүй. Предприяти, колхоз, совхозууд, организацинууд өөһэдынгөө хүсэ шадалаар барилга хэһэн зандаа. Ушар иимэһээ элдэб бэрхэшээл тохёолдоно, барилгын материал дуталдана. Манай аймаг капитальна һомололго хэрэглэхэ энэ жэлэй түсэбые 10 һарын туршада 85 процент дүүргэээ. Барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэхэ даабари 91 процентдэ хүргэгдөө.

Шэнэ-Бэрээнэй механическа заводто капитальна ехэ барилга хэгдээ. Аймагай модо бэлэдхэлэй предприятинуудта олон барилга эрхилэгдэжэ байһаар. Модо болбосоруулгын шэнэ технологи нэбтэрүүлхэ зорилгын табигдахада, шэнэ лини, харгы бариха хэрэгтэй болоо. Хандагатайн, Шулуутайн леспромхозууд, Онохойн модоной комбинат өөһэдынгөө хүсөөр шэнэ барилга хээ. «Татарский ключ» карьероуправлени барилга хэхэ жэлэй түсэбые дүүргэһэн байна.

1969 оной туршада аймаг дотор 9,5 мянган дүрбэлжэн метр байрын талмай, хамта дээрээ 3680 һурагшадай һураха һургуули баригдаха юм. Аймагай колхоз, совхозуудта малай байранууд баригдаха, мал ажалай хүшэр хүдэлмэри оньһожоруулха түхеэрэлгэнүүд тодхогдохо, овощ ургуулха теплицэ баригдаха.

Нүхэр Скубаренко эдэ бүгэдые тэмдэглэхэ зуураа, барилгын дутагдалнуудые элирүүлбэ. Республикын Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи архитектурын управлениин хүдэлмэри тэрэ шүүмжэлээ. Хүдөө тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохо, хүдөөгэй һайн магазин, һургуули, культурын байшан, ажалшадай ажаһууха гэрнүүдые бариха проектнүүд зохёогдоногүй. Гадна барилга эрхилхэ түсэб жэлэй хугасаала оло дахин хубилгагдана, энэ ушарһаа урдань хараалагдаһан шэнэ барилганууд саг соогоо баригдажа эхилнэгүй. Проектно-сметнэ документациин саг соогоо абтадаггүй, заримдаа тэдэнэй муугаар табигдаһан дээрэһээ барилгада элдэб һаад ушаруулагдана.

Республикынгаа ниислэл Улаан-Үдэ городые шэнэдхэн байгуулжа, шэнэ барилгануудые бодхожо, түхэл шарайень хубилгаха асуудалда Горсоведэй түрүүлэгшэ **А. С. Сыренов** үгэеэ зорюулаа. Холын хараатайгаар, хэдэн жэлэй хугасаада бэелүүлэгдэхэ городой генеральна түсэбэй ёһоор олон барилга бодхогдохо юм. Промышленна, ажаһуудалай, социально-культурна барилга, инженернэ түхеэрэлгэнүүд хэгдэхэ. Авиационно завод, ЛВРЗ, нарин сэмбын фабрика болон бусад промышленна предприяти үргэдхэгдэжэ, шэнэдхэн байгуулагдажа байна. Сувенирнүүдые бүтээхэ фабрика баригдажа эхилээ. Химико-лабораторна амһарта хэхэ завод, трикотажай, гуталай фабриканууд, һүнэй комбинат, кондитерска зүйлнүүдэй комбинат, электроплита хэхэ завод һаяын сагта бодхогдохо болоо. Томо панелеэр гэр бариха комбинат, түмэр-бетон зүйлнүүдые хэдэг заводууд үргэдхэгдэхэ.

Институдуудай байшангууд, Буряад драмын театр, городой поликлиникэ, больница, АТС гэхэ мэтэ баригдажа байна. Городой түбые гоёон шэмэглэхэ үндэр байшан, гэрнүүд бодхогдохоор хараалагдаа. Ленинэй үйлсэ, Революциин талмай шэнэдхэн байгуулагдаха. Тиихэтэй хамта гэр байра, инженернэ коммуникаци олоор баригдаха. Һүүлэй гурбан жэл соо городто 114 миллион түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэгдээ, 267,5 мянган дүрбэлжэн метр байрын талмай, дүрбэн һургуули, 10 детсаад, хамта дээрээ 28 километр утатай водопроводой лини, 14,6 километрэй канализаци, халуун уһа дамжуулха 18,7 километрэй лини баригдажа дүүргэгдээ.

Барилгые үргэн далайсатайгаар, һайн шанартайгаар, түргэнөөр бодхохо эрилтэ барилгашадай урда шэнэ, бүри харюусалгатай зорилго табина. Харин Буряадай барилгын управлени иимэ зорилго бэелүүлхээр бэлэн бэшэ байшоо, барилга унжагайруулагдана, барилга-хабсаралгын хүдэлмэри, гэрэй досоо талын хүдэлмэри муу шанартайгаар хэгдэнэ гэжэ нүхэр Сыренов шүүмжэлээ. «Буржелезобетон» нэгэдэлэй үйлэдбэрилдэг түмэр-бетон зүйлнүүд олонхи ушарта техническэ эрилтэдэ таарданагүй, хирпиисын, избёосхын шанар һайжаруулха талаар бодото юумэ хэгдэнэгүй.

Шэнэ барилгануудай газаа талые гоёон шэмэглэхэ асуудалда үгэ хэлэгшэ ехэ анхарал хандуулаа. Манай республика барилгын элдэб зүйлнүүдээр баян, шаажан, керамическа плиткэ, һайхан үнгэтэй шулуун бии, улаан, сагаан хирпиисэ галдан гаргагдана. Эдэ бүгэдые хэрэглэжэ шадаа һаа, шэнэ барилганууд газаа талые онсо илгаатай, гоё һайхан болгохо арга бии. Городой барилганиад уран зураашад, архитекторнүүдэй бодомжолжо үзөө һаа, энэ асуудал шиидхэгдэхэ юм.

Барилгын проектнэ документациин шанар тушаа үгэ хэлэгшэ тогтон хэлээ. «Бурятгражданпроект» институт проект, сметэнүүдые муугаар табина, тиимэһээ тэдэнь хожомоо оло дахин хубилгагдана.

Городой шэнэ барилганууды олон организацинууд, тусхайлбал, Буряадай барилгын управлени, 834-дэхи, 346-дахи барилга-хабсаралгын поезд, 802-дохи мостопоезд, ТЭЦ-эй барилгын управлени, ЛВРЗ-гэй, авиационно заводой капитальна барилгын таһаг, управлени гэхэ мэтэ эрхилнэ. Мүн барилга бодхохо захил хэгшэдэй тоо олон. Иимэ байдал городые болбосон түхэлтэй болгохо, барилгын асуудалые зүбөөр, комплексно ёһоор шиидхэхэ арга хангаhагүй. Тиимэһээ захил хэгшэдэй тоо үсөөрүүлхэ, шэнэ барилганууды эрхилхэ асуудал нэгэ организацида—горисполкомой ОКС-да даалгажа үгэхэдэ таарамжатай гэжэ тэрэ хэлээ.

Барилгын индустриальна бааза үргэдхэхэ, бэхижүүлхэ, барилгые түргэнөөр, һайнаар эрхилхэ асуудалда зорюулагдаһан хэдэн дурадхал пленумэй үзэмжэдэ нүхэр Сыренов табиба.

— Байгша оной май һарада КПСС-эй ЦК болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет капитальна барилга түсэблэлгые нарижуулан һайжаруулха, барилгын үйлэдбэриие экономическа талаарнь урмашуулха тухай шухала хэдэн тогтоол баталан абаа,—гэжэ Буряадай барилгын управлениин начальник **К. А. Восканянц** тэмдэглээ. Арадай ажахыда капитальна барилгын ямар ехэ удха шанартай байһые эдэ тогтоолнууд дахинаа гэршэлэн харуулба.

Республикымнай барилгын подрядна организацинууд 1969 оной дүүрэтэр 120 миллион шахуу түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэхэ түсэбтэй юм. Энэнь 1965 онойхитой сасуулхада 50 миллион түхэригөөр үлүү ехэ. Харин 1975 ондо 220 миллион түхэригэй барилга эрхилхээр багсаагдана. Хэдэн зуугаад дүрбэлжэн метр байрын талмай, шэнэ предприяти, һургуули, арад зоной ургажа байгаа эрилтэ хангаха социально-культурна ажаһуудалай барилгануудые бодхохын тула барилгын организацинуудые үргэдхэхэ, барилгын индустри хүгжөөхэ, барилгые оньһожоруулха шухала. Холын хараата түсэбэй ёһоор манай управлениин хүсэ шадал горитой ехээр үргэдхэгдэхэ. Энэ зорилго орёо, тиимэһээ ехэ анхаралтайгаар шиидхэгдэхэ ёһотой.

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ талаар хараалагдаһан даабари дүүргэгдэнэгүй, барилга унжагайруулагдана, саг сооһь тушаахагүй ушар али олон дайралдана. Олон барилга нэгэ доро эрхилжэ байһан шалтагаанһаа материал болон хүдэлмэришэд зүбөөр хэрэглэгдэнэгүй. Иимэ дутагдал үнинһөө бии, тэрэниие усадхажа шаданагүйбди. Барилгын ашаг үрэ дээшэлүүлхэ талаар ямар нэгэ шухала, дары хэмжээ абахаар болоо.

1970—1975 онуудай хугасаада Сэлэнгын ЦКК, ханын материал үйлэдбэрилхэ Грязнухинска комплекс, химико-лабораториин амһартын завод, Билютинска шанаржуулгын фабрика, трикотаж гадар хубсаһа нэхэхэ фабрика, управлениин өөрын үйлэдбэриин бааза үргэдхэхэ, ондоошье олон барилга хэжэ дүүргэхэ ёһотойбди. Мүн гэр байра олоор бодхохын тула томо панель ехээр хэрэглэхэ шухала болоо. Иимэ зорилго бэелүүлхын тула барилгые һайнаар эмхидхэхэ, үйлэдбэреэ зүбөөр хүтэлбэрилхэ арга олохо хэрэгтэй.

Энэ зорилготой хабаатай барилгашадай кадрнууд болон үйлэдбэриин бааза тухай хоёр асуудал шиидхэхэ байнабди. Жэл бүхэндэ ажалай бүтээсые дунда зэргээр 8 процентээр дээшэлүүлхэ эрилтэ табигдана. Харин мүнөө үедэ барилгашад дуталдана, барилгые саашадань үргэдхэхын тула бүри олон хүдэлмэришэд хэрэгтэй болохо юм. Тиимэһээ саг үргэлжын кадрнуудые хүмүүжүүлэн ургуулха асуудал ехэ шухала. Энэ зорилго шиидхэхэтэй хамта барилгын бааза үргэдхэгдэхэ юм. Томо панелиин гэр барилгын комбинадай хүсэ шадал мүнөө үеынхиһөө гурба дахин ехээр үргэдхэхэ, модоной, хабсаргамал түмэр бетон зүйлнүүд олоор үйлэдбэрилэгдэхэ.

Ажалай эмхидхал, түлөөһэ гүримшүүлхэ талаар зохихо хэмжээн абтажа, шэнэ арга нэбтэрүүлэгдэжэ байна. Ойрын 3—4 жэлэй туршада барилгашадай 80 процентнь томоохогдоһон комплексно бригадануудта оролсохо. Бүхы бригаданууд ажахын тоосооной болохо юм.

Түсэблэлгын болон экономическа урмашуулгын шэнэ гүримдэ орохо зорилгоор хэгдэжэ байгаа бэлэдхэлэй хүдэлмэри тушаа нүхэр Восканянц тогтон хэлээ. Үйлэдбэриингөө бааза, томо панелиин гэр барилгын комбинат үргэдхэхэ, промышленна болон гэр барилгада хэрэглэгдэхэ перлитбетон хана үйлэдбэрилхэ завод һэльбэн байгуулха техническэ документаци бэлдэгдээ. Барилгын машина, механизмуудые заһабарилха бааза байгуулагдаха, барилгын материал үйлэдбэрилдэг заводууд шэнэдхэгдэхэ юм.

КПСС-эй Түнхэнэй райкомой секретарь **А. Д. Таханов** капитальна барилгын зарим асуудалнуудые өөһэдынгөө аймагай байдал дээрэһээ баримталан харуулаа. Һүүлэй үедэ аймаг дотор олон шэнэ барилганууд бодхогдоо, бодхогдожо байһаар. Хүдөө ажахын барилганууд, оньһожоруулмал тоогууд, механическа мастерскойнууд олоор баригдаа. Ажаһуудалай эрилтэ хангаха цехүүд тосхон бүхэндэ бии. «Сибиряк» колхоздо, «Саянский», Туранай совхозуудта һайн клубууд, детясли баригдаа. Аймагай түб Хэрэн тосхондо байрын шэнэ гэрнүүд урган бодоо, гостиница, универмаг баригдажа байна. Урда жэлнүүдэйхиһээ 20 процентээр үлүү ехэ барилга хүдөө ажахыда эрхилэгдэдэг болоо.

Харин аймаг дотор барилгын томо организаци байгуулагдаагүй байһаар. Энэ ушарһаа колхоз, совхозууд барилгые ажахын аргаар эрхилхэ, ондоо тээһээ ерэһэн барилгашадые хүлһэлхэ баатай болоно. «Бурятмежколхозстрой» нэгэдэлэй организаци һаяа эмхидхэн байгуулагдажа эхилээ. Шулууша, модошо дархашуул олоор дуталдана.

Хүдөө ажахын министерство хүдөөгэй барилгые шухала хэрэгтэй материалаар саг сооһь хангажа байха хэмжээ абанагүй. Тиимэһээ манай аймагта цемент, хадааһан, ондоошье материал багаар асарагдана гэжэ тэрэ шүүмжэлбэ. Саашань нүхэр Таханов проектно-сметнэ документациин муу шанартайгаар табигдадаг байһые хэдэн баримта дурдан элирүүлээ.

Мүнөө байгааша фермэнүүдэй орондо мал ажалай комплекснүүдые бариха тухай тэрэ дурадхаа. «Сибиряк» колхоздо иимэ комплекс баригдажа эхилээ, гэбэшье энэ талаар бии болоһон түрүүшын дүй дүршэл согсологдонгүй байһаар.

«Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй аймагай отделениин дэргэдэ барилга-хабсаралгын участок эмхидхээ һаа, ашатай туһатай байха һэн гэжэ нүхэр Таханов һанамжалаа. Саашань Аршаан курортын комплекс, Тоорын дунда һургуулиин барилгын ехээр унжагайруулагдажа байһые тэрэ шүүмжэлбэ.

Барилгын сметнэ үнэ сэн зүбөөр тодорхойлхо, барилгын организаци болон барилга эрхилхэ захил хэгшэдэй хоорондохи тоосоо гүримшүүлхэ асуудалнууд тушаа барилгын банкын республиканска контористые эрхилэгшэ **П. П. Тарасов** тогтон хэлээ.

Подрядна организацинууд һүүлэй жэлнүүдтэ финансова байдалаа һайжаруулаа, олзо доход оруулха энэ жэлэй арба һарын түсэбые 117 процент дүүргээ. Түсэблэлгын болон экономическа урмашуулгын шэнэ гүримэй гол эрилтые—барилгын өөрын үнэ сэн хямдаруулха, олзо доход оруулха даабариие республикымнай барилгын хоёр томо организаци муу бэшээр дүүргэнэ. Барилга-хабсаралгын организацинууд барилгын өөрынь үнэ сэн хямдаруулха 9 һарын түсэбые мүн лэ дүүргэнхэй. Буряадай барилгын управлени даабариһаа гадуур барилгын өөрынь үнэ сэнгые 5 процентээр, «Бурятцелинстрой» трест — 2 процентээр хямдаруулһан байна.

Харин зарим организацинууд барилгын үнэ сэн хямдаруулха түсэбые дүүргээгүй.

Бүхы дээрээ барилгын организацинуудай экономическа байдалай гэмгүй һайн байбашье, тэдэнэй ажалда олон дутагдал бии гэжэ нүхэр Тарасов шүүмжэлөө. Барилгын талмайнууд эмхи гүримгүй, шэнэ гэр барилганууд муу шанартайгаар баригдажа, хожомынь дахинаа заһагдана. Тиигэжэ үлүү гаргаша хэгдэнэ, шухала хэрэгтэй барилгын материал арьбалагданагүй. Олон барилга хараалагдаһан саг болзор соогоо тушаагдананагүй. Тиимэһээ баригдажа дүүргэгдээгүй барилганууд үсөөрнэгүй, харин жэл ерэхэ бүри олошорно. Энэ ехэ таарамжагүй, муу байдал гээшэ.

Республикымнай барилгын эгээл томо организаци—Буряадай барилгын управлени гүрэнэй журамай гол эрилтэ дүүргэнэгүй гэжэ тэрэ шүүмжэлээ.

Тус управлени барилга хэһэнэй түлөө түлөөһэ захил хэгшэдһээ саг сооһь абанагүй. Гадна барилгын бааза үргэдхэхэ хэрэгтэ зорюулагдаһан мүнгэн зөөри зүбөөр хэрэглэнэгүй, баазануудаа үргэдхэнэгүй.

Барилгада ажахын шэнэ реформо бэелүүлхын тула организацинуудай экономическа албанай хүдэлмэри һайжаруулха, түсэблэлгын болон экономическа шэнэ гүримдэ орохоор бэлэдхэлэй бүхы хүдэлмэри нарин нягтаар бэелүүлхэ тухай тэрэ тэмдэглээ.

— Хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар парти, правительствын табиһан зорилгые бэелүүлхэ хэрэгтэ капитальна барилга ехэ удха шанартай —гэжэ «Бурятмежколхозстрой» нэгэдэлэй түрүүлэгшэ **П. С. Березкин** хэлэһэн байна. Хүдөөдэ капитальна барилга эрхилхын, колхознигудай байрын гэрнүүдые, малай байрануудые барихын тула колхозууд хоорондын тусхай нэгэдэл эмхидхэгдэһэн юм. Манай нэгэдэл республикын 10 аймагуудта элдэб янзын барилга хэжэ байнхай. Жэл бүхэндэ 6 миллион түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэгдэдэг болоо.

Манай ажалда һаад ушаруулдаг олон юумэ бии. Барилгашад дуталдана, техникэ, механизмуудаар хүсэд хангагдаагүйбди. Республикын барилгын ондоо организацинуудтай сасуулхада, манай нэгэдэл машина, техникээр муугаар хангагдаһан байха юм. Иимэ дутагдал усадхаха түрүүшын алхам хэгдэжэ эхилээ гэхэдэ болоно. Барилгын индустри байгуулха, өөһэдын кадрнуудтай болохо асуудал шиидхэгдэжэ эхилээ. 1975 он багта 1200 барилгашад манай нэгэдэлдэ хэрэгтэй болохоор багсаагдана. Тэдэниие бэлдэхын тула Загарайн, Петропавловкын профтехучилищи бэхижүүлхэ, барилгашанай мэргэжэлтэй олон залуу хүдэлмэришэдые һургажа гаргаха зорилго табигдана.

Олон жэлэй болзортой урьһаламжа түрэнһөө абажа, үйлэдбэриин бааза байгуулха, машина, техникээр организацинуудаа хангаха хэрэгтэй болоно. Үйлэдбэриин бааза эмхидхэл бэхижүүлхэ хэрэгтэ колхозуудай мүнгэ зөөри хабаадуулха шухала гэжэ бидэнэр тоолонобди. Энэ талаар манай нэгэдэлэй зарим тэды алхам хэбэшье, мүртэй үрэ дүн гаргаагүй байһаар. Барилгын өөрын бааза байгуулха талаар хамтын анхарал оролдолго гаргаха шухала гэжэ нүхэр Березкин тэмдэглэһэн байна.

Мүнөө энэ нэгэдэл хүдөөдэ барилга эрхилхэдээ, ондоо тээһээ ерэһэн саг зуурын барилгашадые хэрэглэнэ. Иимэ ушар экономическа талаараа таарамжагүй, барилга үнэ сэтэй болоно. Тиимэһээ профтехучилищинуудта барилгашадые олоор бэлдэхэ, тэдэниие ажаллахаар хүдөөдэ эльгээхэ эрилтэ нүхэр Березкин хээ. Саашань нэгэдэлэй проектнэ организаци, механизациин бааза байгуулха, тэндэ хүдэлдэг хүнүүдые гэр байраар хангаха тушаа тэрэ тэмдэглээ.

Республикын Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо **В. И. Черныш** капитальна барилгын хэдэн асуудал тушаа пленумэй хабаадагшадай анхарал хандуулаа.

Капитальна барилгые амжалтатай һайнаар эрхилээ һаа, экономико, культура хүгжөөхэ, арад зоной байдал һайжаруулха зорилго урагшатайгаар шиидхэгдэхэ юм гэжэ тэрэ онсо тэмдэглээд, республикын капитальна барилгын байдал тухай дэлгэрэнгыгээр хэлээ.

Барилгын томо организацинууд гарза хэдэг байһанаа һүүлэй жэлнүүдтэ олзо доход оруулдаг болоо. Гэхэтэй хамта барилга эрхилхэ талаар олон дутагдал, шиидхэгдээгүй асуудал бии. Хараалагдаһан барилга хэхэ хүсэ шадал бага, барилгын индустри хүсэд хүгжөөгдөөгүй байна. Промышленна шэнэ предприяти, культурно-ажаһуудалай барилга бодхохо хэрэгтэ ондоо предприяти, организацинуудай мүнгэн зөөри хэрэглэлсэхэ хэрэгтэй.

Мүнөө бүхы барилгын 70 гаран процентнь подрядна организацинуудай хүсэ шадалаар хэгдэнэ. Саашадаа эдэ организацинуудые бэхижүүлхэ, хэрэгтэй баазатай болгохо, тиигэжэ улам ехэ барилга эрхилхэ зорилготойбди. Ерэхэ табан жэлэй жэл бүхэндэ 200—220 миллион түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэгдэхэ ёһотой.

Эгээл шухала зорилгонуудай нэгэн юуб гэхэдэ, барилгашадай кадрнууд тухай асуудал мүн. Мүнөөшье иимэ кадрнууд дуталдана, саашадаашье барилгашад олоор хэрэгтэй болохо байна. Тиимэһээ профтехучилищинуудта 2600—2800 барилгашадые бэлдэхэ шухала болонхой. Харин профессионально-техническэ һуралсалай республикын управлени барилгашан мэргэжэлтэй хүдэлмэришэдые олоор бэлдэхэ талаар зохихо хэмжээ абангүй байһаар.

Хабсаргамал түмэр-бетон зүйлнүүдые, үйлэдбэрилхэ, хирпиисэ, избёосхо галдан гаргаха заводуудай түргэн болзор соо баригдаха тухай нүхэр Черныш хэлэһэн байна. Ойрын жэлнүүдтэ перлитбетон панели хэхэ завод, бетон холисо бэлдэхэ оньһожоруулмал узел, хабсаргамал зүйлнүүдэй полигон гэхэ мэтэ баригдаха болоо.

Барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэхэ 1969 оной түсэбэй бүхы дээрээ дүүргэгдэхэ байбашье, зарим барилганууд, гэр байрануудай барилга унжагайржа, тэдэниие тушааха хэрэгтэ һаад ушаруулагдаа. Энэ жэлэй түсэбөөр хараалагдаһан шэнэ барилганууды, гэр байрануудые барижа дүүргэхэ талаар дары хэмжээ абаха асуудалда нүхэр Черныш онсо анхарал хандуулаа.

— Республикын ажалшадые, илангаяа хүдөө нютагуудта ажаһуугшадые коммунальна талаар хангалга хадаа улам ургажа байгаа эрилтэһээ лаб дээрэ гээгдэжэ ябана гэжэ бидэ мэдэрнэбди, — гэжэ республикын коммунальна ажахын министр **Н. И. Бизюкин** үгэеэ эхилнэ.

Хүдөө тосхон, һууринуудта коммунальна хангалгын муу байһанда нэн түрүүн республикын хүдөө ажахын министерство, тэрэнэй мэдэлэй эмхи зургаанууд зэмэтэй гэжэ министр тодорхойлно. Коммунальна ажахы һайжаруулха бааза хүдөөдэ үгы бшуу. Олонхи аймагуудай центртэ мүнөө болотороо хубсаһа угаалаг газар, мүртэй гостиница байхагүй. Уһаар хангалгын асуудал мүн лэ хүсэд шиидхэгдээгүй. Городуудташье коммунальна хангалга хангалтагүй, хүн зоной эрилтэ гүйсэд ханганагүйбди.

Коммунальна ажахын барилгада һомолһон мүнгэнэй хэмжээнэй жэл бүри ехэ боложо байһан тухай тогтохо зуураа, энэ жэлдэ Улаан-Үдэдэ ямар барилгануудай бодоһон тухай хэлэбэ. Хоёр жэлэй урда бии болгогдоһон министерствын заһабарилгын трест һайнаар хүдэлнэ. Байрын гэрнүүдые капитальнаар заһаха жэлэй түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, олзо оруулха даабари үлүүлэгдэһэн байна.

Гэхэтэй хамта капитальна барилга хадаа манай хүдэлмэридэхи гээгдэжэ ябаһан участогуудай нэгэн гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэнэ. Зарим барилганууд болзор соогоо ашаглалгада оруулагданагүй. Ушарынь юуб гэхэдэ, барилгын техникээр хангагдаагүй дээрэһээ боложо, томо барилгануудаа подрядна гүримаар хүүлнэбди. Тэд тэдэнэрнай (СМП-802-һоо бэшэниинь) түсэбөө дүүргэнэгүй. Барилга эрхилдэг зарим эмхинүүтэй хүтэлбэрилэгшэдэй коммунальна барилгын удха шанарые мэдэдэггүйһөөл иимэ юумэн болоно. Жэшээнь, Хэрэндэ, Баргажанда, Турунтаевода баригдажа байһан гостиницын байшангуудай барилга имагтал барилгашадай гэмээр нобшоржо байна гэжэ нүхэр Бизюкин шүүмжэлнэ. Илангаяа «Бурятцелинстрой» трестын муу хүдэлмэри тушаа онсо тогтоо.

Харгы барилга, водопровод, газ хубаарилха станци бодхоолго гэхэ мэтын шухала зүйлнүүд мүн лэ ехэ таһалдалда оронхой. Тэдэ барилгануудые бүтээжэ байдаг эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд хооһон үгөөр маниие найдуулаад байдаг. Улаан-Үдэ хотын канализациин хоёрдохи ээлжээнэй, Үдэ дээгүүр хүүргэ барилгын, газар доогуур уһа дамжуулгын үнэ сэн ехэтэй хүдэлмэри бүтээгдэжэ эхилхэнь. Барилгын подрядна эмхинүүдэй саашадаа урданайхидаал аляар хүдэлхэ болоо һаа, гэмшэлтэй хэрэгэй болохо байһан тушаа министр анхарна.

Саашань үгэеэ үргэлжэлхэдөө, нүхэр Бизюкин гэр байра барилгын байдал тушаа тогтобо. Иимэ барилга гол түлэб өөрынгөө хүсөөр бодходог байна. Подрядай гүримаар барилга хэдэг Зэдын комбинат, «Бурятцелинстрой» трест түсэбөө холо дүүргэнэгүй.

Министерствын заһабари-барилгын трест жэлэй туршада 9 миллион шахуу түхэригэй хүдэлмэри хэдэг. Гэбэшье өөрын мэдэлэй автотранспортгүй юм. Ашаа шэрэхын тула автотранспортын предприятинуудтай хэлсээ баталдаг. Тиигэбэшье Прибайкалиин, Хориин, Хэжэнгын, Яруунын, Баунтын, Түнхэнэй аймагуудта иимэ предприяти үгы бшуу. Ушар иимэһээ энэ асуудал зүб руунь шиидхэхэ шухала болоо гэжэ үгэ хэлэгшэ дурадхал оруулна.

Зарим аймагуудай центртэ олоп янзын барилгын жэжэхэн эмхинүүд бии. Тус бүхэндэнь али бүхы юумэн, бааза хэрэгтэй. Хүсөөр бага һэн тула даа ехэ юумэндэ халдаха аргагүйдэнэ. Иимэ эмхинүүдые нэгэ хүтэлбэри доро хүдэлгэбэл, аша үрэнь ехэ байха һэн гэжэ нүхэр Бизюкин али олон баримта дурдан тэмдэглэбэ.

«Бурятцелинстрой» трестые эрхилэгшэ **В. П. Убеев** үгэ абана. Тэрэ өөрынгөө үгые барилга хүүлдэг ба барилга хэдэг хоёр нюурай хоорондохи харилсаан тухай зорюулба. Эдэ хоёр тала адли тэгшээр бэе бэедээ туһалалсаха, урдахи харюусалгаа алишье талаһаа нэгэ жэгдээр мэдэрхэ шухала байһаниинь зүб. Гэхэтэй хамта «Бурятцелинстрой» трест энэ жэлдэ барилгын шухала хэрэгсэлнүүдээр мууса хангагдаһан байна. Трестдэ хэрэгсэл эльгээдэг заводууд уялгаа дүүргээгүй.

Үгэ хэлэгшэ барилгын түсэблэлгын дутагдалнууд тушаа тогтобо. Энэ ушарта барилга хүүлдэг талын албанай ажал хүдэлмэри нарижуулагдаагүй, харюусалга гүримшүүлагдаагүй байһаар. Тэдэнэй ажал ябуулгые һайжаруулха тушаа анхарал табигданагүй гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. Гадна субподрядна эмхинүүдэй хүдэлмэри хангалтагүй байдалтай. Жэшээнь, субподрядна эмхинүүд 1965—1966 онуудта 15 процентын хэмжээнэй хүдэлмэри хээ һэн. Энэ жэлдэ манай хэһэн хүдэлмэри тэрэ үеынхитэй сасуулбал, хоёр дахин ехэ болоо. Харин субподрядна эмхинүүдэй хэһэн юумэн тэрэл хэбэрээ байна. Эдэ эмхинүүд хүдөөгэй барилгаһаа тэрьелхые оролдоно гэжэ нүхэр Убеев шүүмжэлбэ.

— Капитальна барилгын ургалта, шанарайнь һайжарха, барилгын болзор хороохо ушар халаа индустриин замда оруулгаһаа, хабсаргамал зүйлнүүдые барилгада хэрэглэлгэһээ дулдыдаха байна, — гэжэ нүхэр Убеев тодорхойлно.

Түрүүшын алхам энэ талаар хэгдэжэ эхилээ. Үхэрэй, хониной байранууд хабсаргамал зүйлнүүдээр бодхоожо захалагдаа. Тиимэһээ иимэ зүйлнүүдые бүтээхэ өөрын мэдэлэй гол бааза Улаан-Үдэдэ бариха шухала болоод байһан тушаа тоо баримтануудаар гэршэлээ. Иимэ барилгын сэн арбаад миллион түхэригэй болохо. Энэ комбинадай барилгые ерэхэ жэлһээ захалхаар хараалагдана. Тусхай нүүдэл оньһожоруулагдамал колонно бии болгожо, тус комбинадай барилга эрхилхэ болоно гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

Хабсаргамал бетон болон түмэрбетон зүйлнүүдые бүтээхын тулада гол мүрэнэй жэжэхэн шулуун, элһэн ехэ хэрэгтэй болохо. Зүгөөр эдэниие абаха тусхай газар республика доторнай олдоогүй байһаар, гэжэ нүхэр Убеев хэлэнэ. Энэ асуудал шиидхэхэ саг тулажа ерээ.

Үгынгөө эсэстэ нүхэр Убеев барилгын эмхинүүдые аймагай хүтэлбэрилхы органуудай зүгһөө ударидаха асуудал тушаа тогтобо. Мухар-Шэбэрэй аймагай хүтэлбэрилэгшэд, иланагаяа аймсоведэй гүйсэдком барилгашадые һайнаар хүтэлбэрилнэ. Һара бүхэндэ нэгэ дахин аймагай барилгын эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдые суглуулжа, ажал хэрэгэйнь дүн тухай элидхэл зүбшэлэг, хэмжээ хараалдаг гүрим тогтоонхой. Иимэ хэмжээн барилгашадай хүдэлмэридэ һайн нүлөө үзүүлдэг шуу.

Республикын колхоз, совхозуудай капитальна барилгын улам ургажа, үйлэдбэриин, малай байрын, культурно-ажаһуудалай, гэр байрын барилгануудай олоор баригдажа байһан тушаа республикын хүдөө ажахын министр **Л. В. Власов** үгэеэ зорюулба. Хүдөөдэхи барилга эрхилхэ талаар тусхай хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдадаг болоо.

Гэхэтэй хамта барилгын хэрэгтэ дутагдалнууд үшөөл олон бии гэжэ үгэ хэлэгшэ онсолно. Барилгын хүдэлмэриин хангалтагүй байдал хүдөө ажахын үйлэдбэриин гол фонднуудай ургалтада, малай продукт-нуудые элбэгээр абаха зорилгодо, абтаһан продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулха тэмсэлдэ түбэг татана. Капитальна барилгада һомолһон мүнгые олон газарта хубаарилан сасаха ушар, тэрэниие зүбөөр гүйсэд хэрэглэхэгүй ябадал али олон үзэгдэнэ. Ингэжэ хүдөөгэй барилгын асуудалые шадабаригүйгөөр шиидхэнэбди гэжэ министр мэдүүлнэ.

Хүдөөгэй барилга эрхилдэг зургаанууд, барилга хэдэг тусхай гүрэнэй эмхинүүд олон. Тиигэбэшье олонхи ажахынууд өөһэдынгөө хүсөөр барилга хэнэ. Бүхы барилгануудай оройдоо 31 процентнь подрядна гүримаар бүтээгдэнэ. Барилга бүтээлгэ угаа нобшорно. Үнгэрхэдөө хоёр квартиратай байрын гэрые 2—3 жэлэй туршада барижа дууһанабди. Малай байрануудай, МТМ-гэй барилга бүришье һ... Жэшээнь, Дэрээнэй ... жэл соо баригдажа ... бии юм. Барилгы... Хориин аймагай Ан... Хүтэл нуур тосхоно... лагдамал һү һаалинн... доо һэн. Тэд тэрэнь... болоогүй аад, хэрэг... Иимэ жэшээнүүд ол... Власов шүүмжэлэл...

Саашань үгэеэ ... зуураа нүхэр В... проект-сметын доку... тагдалнууд тушаа, ... рэгтэ электрын алии... багаар хэрэглэгдэд... Гүрэнэй банкын зүй... зороор үгтэдэг урь... зүбөөр хэрэглэхэ туш... та анхаралаа онсо ... һаламжаар абаһан ... бөөр гаргашалагдажа ... нэй банк хадаа саг ... шалгажа байха ёһото... эрхэеэ ёһоор тэдэ... гүй гэжэ тэмдэглээ.

Үгынгөө эсэстэ ... ажахыда промышлен... нуудай, барилгын, ... лон бусад эмхи зур... һөө үзүүлэгдэдэг ... тухай тогтобо. Тиил... аймагай промышлен... нууд совхозуудта ... туһаламжа хүргэд... Энээн тушаа онсо ... эй райкомдо хандаба.

— Би Буряадай ... ленин барилга-хабса... управлениин бригад... би. Бригадамнай 20 ... нэ. Олохон хүдэлмэ... хүдэлһэн зон. Үнил... бии.

В. И. Ленинэй ту... лэй ойн хүндэлэлдэ ... дээшэлүүлэгдэһэн ... абанхай. Гэшүүдэй ... һан даабаряа дүүргэ... тэйгээр хүдэлнэ. Бул... шэшье мэргэжэл ... жэ **А. Н. Сипко** ... хэлэжэхэа мэдүүлэ.

Республикын бари... ниин түйлаһан амжи... тоод, капитальна бари... дутагдалнууд тушаа ... тагдалнуудай нэгэн ... материалнуудай дуу... болоно. Хирпиисын ... һаа болоожо, мэргэжэ... луушад жэжэ божо ... на. Барилгада хэрэг... хэһэн хэрэгсэлнүүд... һал таһалдаг. Тэр... зүйлнүүд шанар муу... һэн, нойтон зандаа ... хэр Сипко тэмдэглэ... түмэр-бетон зүйлнүү... шанартай. Татаурова... рилгада хэрэглэжэ ... бёосэ эльгээдэг.

Үгэ хэлэгшэ ... хүдэлмэри тухай ... мүртэй һайнаар ху... ралгын хүдэлмэри ... Энэ ушар манай ... түбэг татана, саг ... ха арга олгоногүй.

Барилгашадай ... шаа бага анхарал ... Тэрэнһээ боложо ... үни удаан тогтоо... залуушуул хомор.

«Бурятгражданпроект» ... дай директор **Н. И.** ... абажа, гражданска ... зохёогдодог ажал ... гэрэнүүдэй тоогоор тогтобо... шодой мэргэжэл ... парижажа, шанар һа... хэдэг боложо байна, ... тэдэнэй хүдэлмэри ... бии байһаар. Тэр... проект-сметын доку... дэргэнь бусааха ... үзэгдэнэ.

Институдай проект... дэлмэреэ һайжаруу... оролдолго гаргаба... шиидхэхэбэр хүсэд ... нуудһаа уламжалан, ... түбэг ушарна. Тус... шахуу эмхи зургаа... нуудай захил бүтээ... ект зохёолгоор хэрэг... териалнуудые гүйсэ... сооны үгэнэгүй. Жэ... мэрида ехэ сагаа ... зохёохо хүдэлмэриин ... ургажа байна. Тиим... канска тоолэлгын ... гүй хэрэгтэй болоо ... рилко хэлээ.

Барилгын хүдэлм... гэжэ үгэ хэлэгшэ ... нэй материалгаан хаа... гэхэдэ, табигдаһан ... тые зарим барилга... на. Зарим зүйлн... проектын зөөрээ... зүбшэнэ. онхайдаа ... гоор хэжэрхиха гэжэ ... лэл хэлэн байна.

...Й ХОЛБООНОЙ ХҮГЖЭЛТЫН ШЭНЭ АЛХАМ

Вьетнамые сүлөөлхэ Национальна фронтой Вьетнамай Республикын революционно правительствын делегаци СССР-эй Советэй Президиумэй, Советскэ правительствын уряалаар Советскэ Союзда ерээд, ноябрийн 22 хүрэтэр айлшалһан байна. Энэ делегаци НФОЮВ-эй ЦК-гай Президиумэй Түрүүлэгшэ, Вьетнамай Республикын революционно правительствын Консультативна [illegible] Түрүүлэгшэ Нгуен Хыу Тхо толгойлбо.

...тухай хамтын коммюнике дотор [illegible]: тус делегацине совет хүн зоной хани халуунаар угтаа.

...Хыу Тхо КПСС-эй ЦК-гай Генеральна ...Л. И. Брежневтэй, СССР-эй Верховно ...Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгор... ...Косыгинтай, КПСС-эй ЦК-гай секретарь ...хөөрэлдөөнүүдые хээ. Эдэнь ...хани барисаанай, үгэеэ ойлголсолгын байдалда үнгэрөө.

...Вьетнамай талынхид Урда Вьетнамдахи [illegible] оршон байдалда хабаатай [illegible] америкэнскэ империализмын [illegible] ябуулгына уламжалан Индокитай [illegible] Советскэ Союзай ба Урда Вьетнамай [illegible] хоорондохи, совет болон вьетнам [illegible] хоорондохи холбоо барисаа бэхижүүлхэ [illegible] национально-сүлөөлэлгын хүдэлөөе дэмжэлгэ [illegible] эб найрамдал хангаха зорилгоор [illegible] политика арадуудай [illegible] делегаци [illegible] 100 жэлэй ойе бүхы дэлхэйн хүн түрэлтэн [illegible] Урда Вьетнамай патриодуудай [illegible] Урда Вьетнамай бүхы арадай [illegible] США-гай эзэрхэг түримхэйшүүлдэ эсэргүү тэмсэлэй бүри шангадаһан [illegible] гээд делегаци гэшүүд мэдээсэбэ.

...Вьетнамые сүлөөлхэ Национальна фронтой ...Вьетнамай Республикын революционно [illegible] ...Урда Вьетнамай Республикын революционно Саг зуурын правительствын бүхы ажал ябуулга тухай мэдээсээ. ...патриодууд эзэрхэг түримхэйшүүлдэ ...тэмсэлээ гурбан фронт дээрэ—сэрэгэй, ...ба дипломатическа фронтнууд дээрэ ...ябуулжа үргэлжэлүүлхэ гээд онсолон ...

...ай, Урда Вьетнамай Республикын революционно Саг зуурын правительствын хүтэлбэри доро Урда Вьетнамай арад зоной түйлаһан ехэ илалтануудынь Советскэ Союзай, бусад социалис оронуудай, эб найрамдалтай үнэн зүб хэрэгэй түлөө тэмсэдэг бусад бүхы гүрэнүүдэй [illegible] дэмжэлгэ ба туһаламжатай таһаршагүй холбоотой юм. НФО-гой, [illegible] ВРП-гэй делегаци США-гай эзэрхэг түримхэй ябуулгада эсэргүү тэмсэлдэ [illegible] хүсэтэй, үрэтэй туһаламжа болон дэмжэлгэ үзүүлжэ байһанайнь түлөө Советскэ Союзай Коммунис партида, Советскэ Союзай правительство болон [illegible] арадта үнэн зүрхэнэй, гүнзэгы баясхалан Урда Вьетнамай арад зоной, НФО-гой ба ВРП-гэй үмэнэһөө элирхэйлэн мэдүүлбэ.

Урда Вьетнамай баатар габьяата арадай гайхамшаг тэмсэлые ойшоон баясажа байһанаа Совет талань элирхэйлэн мэдүүлээ. Урда Вьетнамай Республикын революционно Саг зуурын правительствын [illegible] Урда Вьетнамай арадай национально-сүлөөлэлгын хүдэлөөнэй хүгжэлтын саашанхи алхам болоно гэжэ коммюнике дотор тэмдэглэгдэнэ.

Пролетарска интернационализмын гол ёһонуудта үнэн байдаг Советскэ Союзай Коммунис парти, Советскэ Союзай правительство болон арад зон [illegible] бүхы интервентнүүдые [illegible] Урда Вьетнамай арад зондо, Национальна фронтдо, революционно Саг зуурын правительстводо бүхы түгэс туһаламжа ба дэмжэлгэ [illegible].

Урда Вьетнамдахи эзэрхэг түримхэй дайгаа болюулха, америкэнскэ сэрэгүүдые, [illegible] сэрэгүүдые Урда Вьетнамһаа хүсэд бүрин [illegible] гаргаха, тиин вьетнам арадай [illegible] дотоодын хэрэгтэ гадаадын хамаарал [illegible] шиидхэхэ арга хангаха ёһотой гэжэ [illegible] эрилтэ США-гай урда Советскэ Союз табина. Вьетнамай арад зон эхэ ороноо хүсэд [illegible] түлөө тэмсэжэ байна.

Урда Вьетнамай арад зондо һайн һайхан хүсэл [illegible] хандадагайн түлөө, КПСС-эй ЦК-гай, Верховно Советэй Президиумэй, СССР-эй правительствын, бүхы совет арадай [illegible] дэмжэлгэ [illegible] туһаламжын түлөө совет арадта Национальна фронтын, революционно Саг зуурын правительствын [illegible] делегаци [illegible] гэжэ коммюнике дотор тэмдэглэгдэнэ.

СССР-эй ба РЮВ-эй хоорондо дипломатическа харилсаа тогтоолго, Советскэ Союзда НФО-гой ба РЮВ-эй ВРП-гэй делегацин хани ёһоор айлшалалга хадаа Советскэ Союзай арад зонтой, правительствотой Урда Вьетнамай арад зоной, Национальна фронтын, революционно Саг зуурын правительствын байгуулһан холбоо барисаанай, дайшалхы ёһоор һаналаа нэгэдэн талархалгын шэнэ алхам болоно гэжэ хоёр делегаци ханангяар тэмдэглэбэ. Советскэ Союзай, Вьетнамай арадуудай аша туһада, бүхы дэлхэй дээрэхи амгалан байдалай аша туһада энэ холбоо барисаагаа улам хүгжөөхын тула хоёр тала бүри ехэ оролдолго гаргаха байха.

СЭЛГЕЭХЭН ХЭЖЭНГЭДЭЭ СУУТАЙ ЮМ

Үнгэрэгшэ намарай тэн багаар һэн ха. Зуун хойноһоо һаяхан гэгээ орожо, үүр сайха тээшэ дүтэлөөд, ойро тойрон хон-жэн болонхой. Гансал яг бахануудай дээрэ дээрэһээ хяаг-хяаг гэлдэжэ, дарья табилдахань аяар тэрэ зүүн урдахи намаг тээһээ дуулдана.

Набтархан гэрэй хажууда няажа табиһан бишыхан орбогор сарай дээгүүр ёдойһон нарихан түмэр хоолойгоор улаабхилһан ошото утаан бужаганан гаража, сэхэ өөдөө соробхино.

Яагаа эртэ, үүр сүүрээр юун баалаа гэжэ итэрээ галаа түлөө айл гээшэб гэжэ мэдээгүй хүнэй һанажашье болохоор. Шойен Найданович Намжилов үдэшэ шанаһан сайгаа бишыхан хара тогоон сооховоо бур гэтэр халаажа уужархёод, табгай сагаан хара хээр мориндоо яоууд хасаг эмээл тохожо, хани нүхэр Бальжидтаяа хонидойнгоо хорёогой үүдэ нээһэн бэеэрээ хоёр тээнь байгаад, хонидоо хурга даран, хурдан түргэнөөр тооложо, бүридхэжэрхибэ. Тиигээд мориндоо мордожо, хонидойнгоо хойноһоо соёргошоно.

Һүрэг хонидынь голой урдахи талаанда тулажа хаагдашоод, яахабибди иихэдээ гэһэндэл, эзэеэ хараһаар дарья табилдан мааралдашаба. Дулмын аба гэжэ нютагтаа алдаршаһан Шойен Намжилов моринһоо бушуухан буумсаараа һүрэг хонидоо таляанай баруугаар Уляабарай арын уужам тала тээшэ залана. «Нара гараагүй һэрюун байхада, эдэ хонидоо нэгэ бага таталуулжа, ногоо һайса шэмхэлүүлжэ абаа һаа һайн байгаа. Иигээд лэ үнеөхи үй түмэн үтэн, шоргоолзон мэтэ боргооһониинь бодожо, хонидойм хамар ханшаарые таглажа зобоохонь» гэжэ һанахадаа, ойро зуура Шойен Найдановичай уурынь хүрөөдхинэ.

Яахабши даа, дайдын боргооһо алажа барахагүйш. Үдэшэнһөө хойшо һая наашадаа хура бороо орохо хэбэргүй, ехэл таһалданги байгаа һэн. Удангүй наран гаража, тэнгэри бүришье сэлмэһэн шарай харуулна. Хэжэнгын голой палюур сабшалан дээгүүр гулдагар ута сомоонууд, хэдэн зуугаад бухалнууд аяар холоһоо жэрылдэнэ. Дулмын аба хонидоо добо дээрэ тогтоожорхёод, үбһэшэн тээшээ соёргобо. Олон хоногой хура бороо орожо, туха сүлөөшье үгөөгүй, бухалнуудшье олон болонхой. Теэд мүнөө нара хүлеэхэ аргагүй, дабһалжашье һаань, абаһан үбһэеэ обоолхо ёһотой болоно. Энэ үдэр яһала олохон бухалнууд һүрилэгдэшэбэ.

Энэмнай Хэжэнгын хони үсхэбэрилгын совхозой түрүү хонишон Шойен Намжиловай отарын үбһэшэд иигэжэ ажалаа хэдэг юм. Энэ нүхэрнай өөрөө арба гаран жэлдэ хонишон ябаха зуураа, жэл бүхэндэ даажа абаһан зуун эхэ хонин бүриһөө 100—105 хүрэтэр хурьгадые абажа, нэгэшье толгой гарзагүйгөөр түлжүүлжэ, хурьгадайнгаа шэгнүүрые туд бүридэнь 20—25 килограмм болгожо, июль һарада эхэһээнь һалгаажа тушаадаг байха юм. Мүн жэл бүри хонидой нооһо хайшалха түсэбөө үлүүлэн дүүргэдэг. Энэ үе соо Ш. Намжиловай тобир тарганаар ондо оруулһан хонидой нооһон гүрэндэ тушаагдажа, ямар олон гоё һайхан нооһон хубсаһанууд нэхэгдэжэ, худалдан абагшадые баярлуулаа гээшэб! Тооложо барахань бэрхэтэй. Шойен Намжилов тиимэ ехэ эрдэмтэй бэшэ, юрын лэ малша хүн яагаад иимэ амжалта түйлааб? Тэрээндэ ямаршье нюуса үгы, хани нүхэр Бальжит Цыбиковатаяа хоюулан унаһан малгайгаа абаха забгүй, зунай халуун, үбэлэй хүйтэншье гэнгүй, ямаршье бэрхэшээлдэ урма зоригоо хухарангүй, харанхыһаа харанхы болотор улаан гараараа хам орожол хүдэлхэдөө иимэ амжалта түйлана бшуу. Хонишон болоһон сагһаа хойшо үбгэд хүгшэдые эмхидхэжэ, жэл бүри үбһэ тэжээл элбэгээр бэлэдхэжэ, даажа абаһан хонидоо бардамаар эдеэлүүлжэ, ондо һайн оруулна. Үлүү үбһэеэ үшөө ондоо отаранuудта үгэлсэдэг байха юм. Гадна байра байдалаа эртээнһээ заһабарилжа, дулаан байхада хамаг юумэеэ хам-хум гэжэ бэлэдхэжэрхидэг. Хүйтэн болоходо хонидоо шадал тамирайнь зэргээр олон ондоо илгажа эдеэлүүлдэг байна.

Геэд гансахан үбһэ тэдэнэйнгээ амаарнь гаратар шахаад һуудаггүй, хонидтоо, нарай хурьгадтаа зоотехническэ заабариин ёһоор элдэб шэмэтэ тэжээл болохо силос, дабһа, галдаһан яһа, мел, нарһанай шэлбүүһэ гэхэ мэтын бусад олон зүйлнүүдые эдюулдэг. Мүн хонидоо саг соонь уһалдаг, боргожоһон хурьгадаа бүлеэн уһаар уһална.

Тиихэдэ хонидой адуулгые зүбөөр эмхидхэдэг, хабар эртэ зүлгэ ногооной гарамсаар зуһаландаа бууҗа, эдеэлсэтэй газарые бэдэржэ, хонидоо адуулдаг байна. Өөрөөшье гоё һаруул гэр соо һуухые хүсэдэггүй, хабар, намар, зунай сагта отогшоор ябажа, хонидоо таргалуулхаяа бododог юм. Тиимэһээнь лэ жэл бүри хонидынь тобир тарган, түл түрсэншье өөдэргэн байна гээшэ.

Хонишод ехэнхидээ июнь һарын гарамсаар хурьгадаа түргэн лэ тушааха гэжэ оролдодог. Харин Шойен Намжилов тиигэдэггүй, хурьгадаа тушаангүйгөөр эхэһээнь таһалжа, намар болотор өөһэдөө харууһална. Зундаа хонидой нооһо абаһанай һүүлээр хургадайнь шэгнүүр тус бүридөө 20—25 килограмм болодог юм.

Шойен Намжилов хонишон болоһоор лэ иимэ бэрхээр ажаллана бэшэ, энээнһээ урда тараан ажалай бригададашье хүдэлхэдөө, колхозой адуушаншье байхадаа, баһал эрхим һайнаар хүдэлдэг бэлэй.

Аяар гуша гаран оной хатуу шанга үеэршье модо бэлэдхэлэй хүдэлмэридэ Бальжит нүхэртээ яажа ажаллаһыень дурдаха дурам хүрэнэ. Тиихэдэ ямаршье машина техникэ гэжэ байгаагүй, гансал морин агтадаал найдаха саг һэн. Үүр хираанаар аржагар мүшэтэй байхада бодоод, хоёр паар моридоо бушуухан шаргалжа, оройгоороо сагаан бүүг саһатай Буурал хадын хормойгоор хатаралдажа, хэдэн ута гулдагар модонуудые эрбытэрнь ашажархёод, заһамал мүльһэн харгыгаар дүнгинаса жүдхүүлжэ ерэдэг бэлэй. Үдэшэ бүри үдэртөө хэн хэды нормо дүүргээ гэжэ бригадирай нарин нягтаар дансалхада, ханада үлгөөтэй самбар дээрэ нормоёо үлүүлэн дүүргэһэн стахановтанай нэрэнүүд соо Шойен Намжиловай нэрэ заатагүй байдаг һэн гэхэ.

Мүнөө нүхэр Намжилов жарандаа шахажа ябабашье һаа, «наһатай болооб, хүл, гарни үбдэнэ, хүгшэрөөб» гэжэ нүүлэ унагаахыень дуулахагүйт. Зориһоо хүрэхэ, зоной хэрэгэй түлөө бүхы шадалаараа ажаллаха гэжэ оролдодог.

«Мал хараһан—ама тоһодохо» гэжэ оролдоһон ажалайнгаа үрэ дүнгые яһалхан харюулһан байха. Һайнаар ажаллаһанайнгаа түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар, мүн аймагай болон сомоной Советэй, совхозой партийна, профсоюзай организациин грамотануудаар шагнагданхай. 1967 ондо Совет засагай 50 жэлэй медаляар шагнагдажа, оронойнгоо ниислэл хото Москва—арадай ажахын түйлалтануудые харуулха Бүхэсоюзна выставкэдэ ошожо ерээ. Һаяхан болоһон хүдөө ажахын хүдэлмэришэдэй һайндэртэ зорюулһан баярай суглаан дээрэ СССР-эй ВДНХ-гай Главна комитедэй мүнгэн медаляар шагнагдаба. 1969 оной дүнгөөр зуун хонин бүриһөө 105 хурьга абажа, хонин бүриһөө 3,3 килограмм эрхим шанартай нооһо хайшалаад, нэмэлтэ түлбэри болгон 15 хурьга, 1650 түхэриг мүнгэ абаа. Мүнөө үбэлжэлгэдэнь хүрөөд үлэхөөр үбһэ, һолсомо болон зелёнко абажа, газаагаа зөөжэ оруулан хай, үбэлжэлгэдөө бэлдэнхэй. Хэжэнгэ голой бургааһа шугын забһараархи барьяма хагдан соо хонидынь эдеэлжэ, монсогор таргануud болошонхой.

Иигэжэ совхозой суута хонишон Шойен Намжилов агууехэ багша В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе ажалай эрхим бэлэгээр угтаха гэжэ зориг дээрээ зориг нэмэжэ, зориһондоо хүрэхөөр ажаллана.

П. СОДБОЕВ.

...ЕТ-ТУРЦИИН ХАМТЫН КОММЮНИКЕ

...Республикын Президент Джевдет Сунай ...ховно Советэй Президиумэй, Советскэ ...ын уряалаар Советскэ Союзда албанай ...ээд, ноябрийн 12-һоо 21 болотор айлша-...

...Джевдет Сунай СССР-эй Верховно Со... ...диумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорнотой ...е хэһэн, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна ...Л. И. Брежневтэй, СССР-эй Министрнүү... ...Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинтай хөөрэл-...

...ь, үгэеэ ойлголсолгын оршон байдалда ...хэсээнүүдэй үедэ Советскэ Союзай ба ...нэй ажал ябуулагшад хоёр ороной ...мүнөөнэй харилсаае хаража үзэһэн, улас... ...олон асуудалаар һанал бодолоо зүбшэл... ...гэжэ совет-турциин хамтын коммюнике ...

...ёһоной харилсаанай улам һайжаржа ...талын харилсаанай асуудалнуудые ха... ...үедөө ханангяар тэмдэглээд, бэеэ даа... ...байдалай, газар дайдынгаа бүтэн бү... ...тэгшэ эрхын ба дотоодынгоо хэрэгүүд... ...гүй ябадалай гол гуримуудые хүндэ... ...ндэһөөр энэ хүгжэлтэдөө туһа хүргэхэ ...оролдолго хүсэлэлгэ гаргажа үргэлжэл... ...эй байһанаа элирхэйлэн лаблаба. Хоёр ...даа наймаанай-экономическа харилсаа... ...һайнаар хүгжэлгэ хоёр ороной хүсэл ...ашаг туһада харюусана гэжэ ханангяар

...ын, искусствын ба спортын талаар Со... ...Турци хоёрой хоорондын харилсаа хол... ...лүүлхэ хүсэлэнтэй байһанаа элирхэй... ...эд, оронуудайнгаа арадуудай үгэеэ ойл... ...хижүүлгэдэ энэ харилсаанай үүргые ...мдэглээ.

...ю конвенци баталха гэжэ хэлсэгдээ. ...тотой хэлсээнүүд һаядаа эхилхэ байха. ...дын байдал тухай асуудалаар һанал ...лсэхэ зуураа, бүхы дэлхэй дээрэ үнэн ...и эб найрамдал тогтоһой гээд үнэн зүр... ...э байһанаа хоёр тала лаблан дурдаба. ...ээр ябуулга саг үргэлжэ хэхэ, тиин дэл... ...нютагуудтахи түгшүүрилтэй байдалай ...ые усадхаха хэрэгтэ туһа хүргэхэ гэжэ ...байһанаа элирхэйлэн мэдүүлээ. ...Нацинуудай Организациин Уставта ...а үнэн байдагые онсолон тэмдэглээд, ...ы ба уласхоорондын аюулгүй байдал ...хаха хэрэгтэ тус организациин үрэтэй ...тэнь туһа хүргэхэ гэжэ хододоо хүсэ... ...а лаблан мэдүүлбэ. Уласхоорондын бү... ...ёонүүд ба асуудалнуудые эбэй гури... ...хэ шухала гэжэ һанадаг байһанаа хоёр ...лээ.

...үүдые бүгэдэ ниитээрээ, бүрин хуряаха ...д шиидхэгдээгүй байһаниинь, тэрэшэлэн ...наралтайгаар түхеэржэ үргэлжэлһөөр ...бата бэхи эб найрамдал, уласхоорондын ...дал хангалгын замда һаад тойбо татадаг гол шалтагаануудай нэгэн болоно гэжэ хоёр тала мэдүүлбэ. Бүхы гүрэнүүдэй оролдолго хүсэлэлгөөр буу зэбсэгүүдые, тэрэ тоодо ядерна зэбсэгүүдые хуряаха ябадал бэелүүлхэ, тиихэтэй хамта уласхоорондын үрэтэй һайн хиналта хангаха гээшэ хүн түрэлтэнэй шиидхэхэ эгээл шухала зорилго байжа үргэлжэлһөөр гээд эдэнэр тоолоно. Далайнууд ба океануудай оёорто ядерна зэбсэг, олоор гэмтээхэ хэрэгсэл байлгахые хориһон договор баталха зорилготой оролдолгонуудые дэмжэдэг байһанаа элирхэйлбэ. Тэрэшэлэн химическэ, бактериологическа зэбсэг хэрэглэлгые хорихо тухай 1925 оной Женевскэ протоколой шухала удха шанартайе онсолон тэмдэглээд, энэ асуудалаар саашадаа үрэтэй хэмжээнүүдые абаха шухала гэһэн һанал бодолтой байһан тухайдаа мэдүүлээ.

Хоёр талынхид Европын асуудалнуудта онсо анхарал хандуулһан, һанал бодолоо зүбшэлһэн байна. Европын оронуудай харилсаандахи түгшүүрилые һулаpуулха ба заһаруулан хүгжөөхэ хэрэгтэ туһа хүргэхэ гэжэ шиидэнхэй байһанаа элирхэйлээд, хоорондынгоо харилсаанай хүгжэлтын, оролдолго хүсэлэлгын үндэһөөр бэе бэедээ этигэлсэдэг оршон байдал хангажа, энэ түбиие зүришэлдөөтэй болгоһон ехэ асуудалнуудые шиидхэхэ арга олгохо гэжэ этигэнхэй байһанаа лаблан мэдүүлбэд.

Дүтын Зүүн зүгтэ аюултай байдалай дэбэргэгдэжэ үргэлжэлһөөр байһанда һанаагаа зобожо байһанаа хоёр талынхид элирхэйлэн мэдүүлээ. Аюулгүйн Советэй 1967 оной ноябрийн 22-ой тогтоолой үндэһөөр, Израилиин сэрэгүүдые эзэмдэгдэһэн араб газар дээрэһээ гаргуулха шухала гэжэ онсолон тэмдэглэбэ.

Кипрэй асуудалаар һанал бодолоо мүн лэ мэдэлсэбэ. Турциин тала энэ асуудалаар һүүлэй үедэ юунэй хэгдэжэ байһан тухай мэдээсээ. Урда тээнь өөһэдынгөө найруулан дурдаһан хараа бодолнуудые хоёр тала дабтаба. Энэ зүришэлдөөе эбэй гуримаар зайсуулха шухала тухай адли һанал бодолтой байна.

Хоёр талынхид Вьетнамдахи байдал тушаа һанаата болодогоо элирхэйлээ. Париждахи хэлсээнүүд энэ асуудалые эбэй гуримаар шиидхэхэ арга олгожо дүүрэхэ, тиин эндэхи зүришэлдөөн 1954 оной Женевскэ хэлсээнүүдэй үндэһөөр шиидхэгдэхэ, өөрынгөө хуби заяае өөрөө шиидхэхэ арга вьетнам арадта олгохо гэһэн үнэн зүрхэнэй хүсэлэн хоёр талынхид мэдүүлбэ.

Хэлсээнүүдэй дүнгүүдые согсолон, хоёр тала иигэжэ тэмдэглэбэ: Президент Джевдет Сунайн аяншалга, Совет орон Турци хоёрой хоорондын харилсаанай түүхэдэ анха түрүүн Турциин гүрэнэй толгойлогшын айлшалһан аяншалга, тэрэшэлэн һанал бодолоо мэдэлсэлгэ эдэ оронуудай хоорондохи харилсаа аятайгаар хүгжөөхэ хэрэгтэ шэнэ, шухала туһа нэмэри болохо.

Турциин Республикын Президент албанай хэрэгээр Турцида айлшалхыень СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорные уриба. Энэ уряалынь баясхалантайгаар зүбшөөн абтаа. Айлшалалгын болзор хожом тодорхойлогдохо.

Тарбагатайн кондитерска фабрикада Галина Андриановна Трифонова эрхим хүдэлмэришэдэй нэгэндэ тоологдодог. Халаанайнгаа даабари дүүргээгүй ушар тэрэнэй ажалда тохёолдодоггүй. Зураг дээрэ: Г. А. Трифонова.

А. КНЯЗЕВАЙ фото.

ХУБСАҺА ЭСХЭГШЭ

— Үбэлэйнгөө пальто үмдэхэдөө бүри залуу болошоһон шэнги үзэгдэнэлтэ. Ямар тааруу, зохидоор оёгдоо гээшэб! — гэжэ хажуудаа байһан эхэнэртэ залуухан басаган хандаба.

— Угаа бэрхэ эсхэгшэ,—гэжэ нүгөөдэнь дэмжэбэ.

Удаань тэдэнэр хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хангадаг Хориин комбинадай хүдэлмэрилэгшэ Лидия Корнаковагай уран гартайень, захил хэгшэдэй һанаһан соо тааруулжа эсхэдэгыень, урин налгайгаар хандадагыень яһала удаан ярилдажа, тэрээн тухай магтаалай дулаан үгэнүүдые дуулгаа бэлэй.

Би Лидия Корнаковатай ошожо танилсаха гэжэ бодобоб.

Хубсаһа эсхэгшын хүдэлдэг таһаг соо захил хэхэеэ, хэмжүүрээ абхуулхаяа ерэгшэд олон. Тэдэнэр пальто, плати, костюм болон элдэб хубсаһа эсхүүлнэ, бэлэн болоһон захилаа абана. Лидия Петровна захил хэхэеэ ерэгшэдэй эрилтые дурааpнь бэелүүлэн, бэедэнь таарамаар, мүнөө үеын моодоор эсхэжэ, сэдьхэлыень баясуулна. Хубсаһа эсхэдэг цехһээ гараһан хүн бүхэн баяртай, һанаагаа хананги. Эсхэгшэ Корнаковагай хүдэлжэ байхыень харахада, өөрынгөө мэргэжэл эрхимээр мэдэхэ хүн гэжэ хүрэһөөр ойлгохоор. Тэрэнэй хурса хайшань мелээр зураһан эсхэбэриин зурлаа дээгүүр өөрөө ябаһан мэтэ зуралзан хайшална. Уран эсхэгшын хүдэлжэ байхыень харахада, арадай аман зохёол сооһоо үшөө һургуулида ябахадаа дуулажа, зүрхэндөө хадууһан:

«Абай хүүхэн дүүхэй
Альганай зэргын торгоор
Арбан захатые бүтээжэ,
Ара хойшонь хаялуулна...» — гэһэн үгэнүүд, юундэшьеб даа, һанагдаад орхёо һэн.

Лидия Петровна Корнакова эсхэгшээр табан жэлэй туршада хүдэлнэ. Һара бүриингөө даабарие ходо үлүүлэн дүүргэнэ.

— Үнгэрһэн һарада Лидия Петровна эрхим һайн дүн түйлаа. Октябриингаа түсэб 186 процент хүрэтэр дүүргэжэ, үнэтэ шанда хүртэһэн байна,— гэжэ хубсаһа эсхэгшэдэй цехэй бригадир Аграфена Ефимовна Козулина омогорхон хөөрэнэ. Энэ эсхэгшэдэ үдэр бүхэндэ хэтэн олон залуушуул ерэжэ, заабари, туһаламжа абадаг. Улаан-Үдэ городто хубсаһа эсхэгшэдэй курсада һуралсажа байһан Наташа Суворова нэгэ һарын практика гаража, Лидия Петровнада заалгажа, дүршэлыень халан абажа байнхай.

— Ямаршье асуудалаар туһаламжа үзүүлхые үнэн сэдьхэлһээ оролдодог, хамта хүдэлжэ байхада аятай зохид хүн юм даа,— гэжэ аха нүхэр тухайгаа Наташа Суворова магтан зугаална.

Корнакова мэргэжэлээ дээшэлүүлхын түлөө үргэлжэ оролдожо байдаг юм. Мүнөө тэрэ Ангарскын хүнгэн промышленностиин технологическа техникумэй хоёрдохи курсда заочноор һуралсана. Тэрэ ажалайнгаа һүүлээр гэртээ бусахадаа, техникумэйнгээ сессидэ бэлдэдэг.

Хүндэлэлэй самбар дээрэһээ тэрэнэй дүрэ һаладаггүй. Иимэ бэрхэ эсхэгшэтэй байһандаа Хориин аймагай хүн зон урматай ябадаг лэ.

Б. ЛАЙДАПОВ.

Хори тосхон.

Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Указ

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР НҮХЭР Ф. А. КУДРЯВЦЕВЫЕ ШАГНАХА ТУХАЙ

Буряад ороной түүхые гуримшуулха хэрэгтэ, гуманитарна эрдэмэй талаар мэргэжэл ехэтэй кадрнуудые бэлдэхэ хэрэгтэ ехэ габьяатай байһанайнь түлөө, 70 наһатай болоһонтойнь дашарамдуулан, А. А. Ждановай нэрэмжэтэ Эрхүүгэй гүрэнэй университедэй профессоор нүхэр **Кудрявцев** Федор Александровичые Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Советүүдэй байшан
1969 оной ноябрийн 21.

...ТЕЛЕГРАФ ...ХИЛЫН НАҺАНАА ...РАДИО

...КАЛТАТАЙ ЯБУУЛГА

(ТАСС). Сүлөөрэлгэ гэжэ ...нтствые дурдан, ВИА ...мэдээсэһэнэй ёһоор, Сү... ...дай Зэбсэгтэ хүсэнүү... ...отрядууд Сайгоной сэ... ...гүү ябуулга 14-дэхи ...ноябрийн 4—5-да хэбэ. ...ын үедэ Урда Вьетна... ...уд 540 үлүүтэй солдат ...үүдые үгы хээ, тэрэ ...жерүүдэй» батальон ...дайсанай 3 самолёт уна-...

ПАРИЖДА ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ БОЛОБО

ПАРИЖ. ТАСС-ай корреспондент А. Званцов иигэжэ дамжуулба:

Ноябрийн 20-до болоһон 43-дахи пленарна заседани Вьетнамай асуудалые эбэй ёһоор шиидхэхэ хэрэгтэ нэгэшье үрэ дүн үгөөгүй гээд Урда Вьетнамай Республикын революционно Саг зуурын правительствын түлөөлэгшэ Зыонг Динь Тхао пресс-конференци дээрэ мэдүүлбэ.

Холбоото Штадууд эб найрамдал тухай мэдүүлгэ хэхэ, хооһон үгэнүүдые шашахын хажуугаар сэрэгэй ябуулгануудаа улам шангадхажа, энгэй һуурин зониие олоорнь хюдажа байһыень мүнөөнэйн зэрлиг аашанууд гэршэлнэ гэжэ Зыонг Динь Тхао тэмдэглэбэ.

Хэрбээ США-гай правительствын эзэрхэг түримхэй дайгаа болюулжа, өөрынгөө ба туһамаршадайнгаа бүхы сэрэгүүдые Вьетнамһаа гаргаа һаань, Урда Вьетнамай арад өөһэдынгөө хүсөөр бүхы асуудалнуудаа шиидхэхэ аргатай байна гээд ДРВ-гэй делегациин түлөөлэгшэ Ле Куанг Хиеп хэлээ. Хэрбээ США-гай энэ асуудалда горитойгоор хандажа, һайн дураяа харуулаагүй һаань, Вьетнамай асуудал шиидхэгдэхэ аргагүй байна гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Араб партизануудай ябуулганууд

ДАМАСК. (ТАСС). «Ас-Саика» гэжэ Палестинскэ эмхинүүдэй отрядуудай нэгэн Голанска хаданuудай хойто хубидахи (Сириин эзэмдэн абтаһан газар) Израилиин сэрэгшэдэй бэхилэлтэнүүдтэ ноябрийн 19-дэ добтолоо. Дайсанай сэрэгшэд энэ байлдаанда олоороо алуулаа. «Аль-Баас» гэжэ газетэдэ толилогдоһон Палестиин нэгэдэмэл командованиин мэдүүлгэ соо энээн тухай хэлэгдэнэ.

Тэрэ үдэр «Ас-Саика» эмхиин ондоо отряд «Аль-Акс» шадар байрлаһан Израилиин сэрэгшэдэй бэхилэлтэнүүдые миномёдоор ба ракетэнүүдээр буудаа.

ҺАРА ШАДАРХИ ЗАМДА ДАХИНАА ГАРАБА

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Һара шадархи замда һарын кабинын ниидхүүлэгдэдэг түхеэрэлгын «Аполлон» гэжэ замбуулинай онгосын гол блоготой залгалдаһанай һүүлээр 2 час болоод —ноябрийн 20-до Москвагай сагаар 23 час 10 минутада космонавтнууд Конрад, Бин гэгшэд экипажай таһалга соо ороо. Энэ хоёр часай турша соо космонавтнууд скафандрнууд болон бусад хэрэгсэлнүүдээ пылесосой туһаламжаар һарын шорой тооһонһоо сэбэрлэһэн байна.

23 час 22 минутада космонавтнууд ниидхүүлэгдэдэг түхеэрэлгэһээ гол блогоо һалгааба. Энээнэй һүүлээр час хахад болоод ниидхүүлэгдэдэг түхеэрэлгын двигатель хүдэлгэгдэжэ, тэрэнь удааруулагдаад, һара дээрэ унаба. Тэрэнэй унахадань тэмдэглэжэ абаха ёһотой космонавтнуудай тодхоһон сейсмометрһээ 72 километр хажуу тээ унаа. Ниидхүүлэгдэдэг түхеэрэлгын һара дээрэ унахада һарын нюруу хахад часһаа үлүү дорьбожо үргэлжэлхэдээ, эрдэмтэдые ехээр гайхуулба. Нэгэ хэдыхэн минута болоод һарын хурьһэн дорьбохоёо болихо гэжэ тухайлагдаһан байгаа. Энэ ушарынь топ ехээр һонирхуулаа, гэбэшье тэрээниие мүнөө дээрээ тайлбарилжа шадаагүй байһаар.

Ноябрийн 21-нэй хоёрдохи часта космонавтнуудай амарха саг эхилхэ ёһотой байгаа. Энэ үедэ 20 минутын турша соо онгосотой холбоон таһалдаба. Газар дээрэһээ сошордомо дохёо эльгээхэдэнь холбоониинь бии болоо. Онгосынь хурса үзүүртэй антеннэ газар тээшэ шэглүүлэгдэхээ болёо гээд ниидэлгын хүтэлбэрилэгшэд түрүүшээр һанаһан байба. Зүгөөр космонавтнууд һарын шорой тооһонтой «тэмсэжэ» байха үедөө радиоаппаратураяа хүдэлхыень болюулһан байгаа.

Ноябрийн 21-нэй үглөөнэй 9 час багта космонавтнууд һэриба. 23 час 43 минутада онгосо газар тээшэ ниидэхэ замдаа гараха ёһотой.

Космонавтнуудай бэеын элүүр һайн.

ЭЗЭРХЭГ ТҮРИМХЭЙШҮҮЛЭЙ ХАРАТА ААША

КАИР. (ТАСС). Суэцкэ каналай урда талын хубида байһан египет сэрэгүүдтэ Израилиин самолёдууд ноябрийн 19-дэ добтолго хээ. Добтолго хэгшэд зенитнэ артиллереэр буудуулжа сухаряа. Энээн тухай ОАР-ай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй түлөөлэгшын мэдээсэлые үндэһэ болгон, МЕН агентство дамжуулна.

Энэ добтолгын һүүлээр удангүй израиль артиллери Эль-Шатта ба Дабһата нуурнуудһаа урдуурхи районуудта байһан египет сэрэгүүдые Израилиин артиллери буудаа. Час үлүүтэй саг соо болоһон буудалдаанай үедэ израилиинхид ехэ хохидолдо ороһон байна.

600 мянган ажалгүйшүүл

ЛОНДОН. (ТАСС). Великобританиин болон Хойто Ирландиин 600 мянга шахуу хүн ажалгүй болонхой. Великобританиин ажалгүйшүүлэй тоо ороной хуулиин эрхэ хүсэһэн бүхы хүнүүдэй 2,4 процент, харин Хойто Ирландида—7,3 процент болоно. Хүн зониие ажалтай байлгаха, ажалай бүтээсын асуудалнуудые эрхилдэг управлени эдэ мэдээнүүдые толилоо.

ТУЙЛАЙ ШАНГА ТЭМСЭЛ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). «Дженерал электрик» гэжэ американ томо компаниинуудай нэгэнэй 147 мянган хүдэлмэришэн ба алба хаагшадай забастовкые АП агентство «туйлай шанга тэмсэл» гэжэ нэрлэнэ. 4 неделиин саада тээ соносхогдоһон энэ забастовко дайнай хойто тээхи жэлнүүдэй американ хүдэлмэришэдэй хүдэлөөнэй түүхэдэ шухала шата болохо үгэнэ: тэрэнэй түйлаһан амжалтаһаа монополинуудта эсэргүүгээр американ ажалшадай саашадаа тэмсэхэ хараа бодол нилээд ехээр дулдыдаха байна.

Салин хүлһэеэ нилээд дээшэлүүлхэ, ажалай эрхэ байдалые һайжаруулха талаар «Дженерал электрик» компаниин хүдэлмэришэдэй эрилтэнүүд монополистнуудай финансова хэрэгүүдтэ хабаатай байхаһаа гадна, республиканска партиин захиргаанай ба экономическа бүхы политикада эсэргүү тэмсэл болоно.

Эхэ ороноо хамгаалга хүн бүхэнэй уялга

ЮГОСЛАВИИН ОРДЕНОЙ КАВАЛЕР

1941 оной август һарын нэгэ үдэр пулемётчик Цыренин-Доржи Цыденович Шарапов Каменец-Подольск гэжэ городой шадар шархатаад, дайсанай гарта ороһон байгаа. Тиигэжэ буряад хүбүүмнай пленда абтаһан олон арадай хүбүүдтэ адли фашис булимтарагшадай богоол болгогдон, ухэлэй тамада орохо баатай болоо һэн. Амиды мэндэ дайсанай гарһаа мултарха гэһэн бодол тэрэнэй толгойһоо гарадаггүй байгаа. Освенцим тээшэ түргэн дундаа гүйлгэжэ ябаһан поездһоо һурэжэ, Цыренин-Доржи амиды үлэшэбэ. Гансал хүсэд эдэгээдүй шархаһаань шуһан лэбшэжэ, тэсэхын аргагүйгөөр үбдэжэ эхилбэ. Гэбэшье тэрэ шүдөө зуун, бүхы шадал хүсэеэ зангидажа, түмэр харгын далангуудһаа саашаа мүлхеэ һэн. Тэрэнэй нилээд холо мүлхеэд ябатар дайсанай бүлэг сэрэгшэд хүсэжэ бариһан байна. Залуу хүбүүн тэрэ газартаа алуулаагүй, харин «ород легион» гэжэ плендэ абтаһан сэрэгшэдһээ бүридэһэн сэрэгэй подразделенидэ эльгээгдэбэ. Шарапов арсангүй тэрэ легиондо оробо. Харин гол бодолынь хадаа буу гартаа абан сасуу тэрэнээ дайсанай урдаһаа хэрэглэхэ гэһэн байгаа бшуу.

Иигэжэ буряад хүбүүн немец фельдшерэй денщик болобо. Энэ «эзэнтээ» хамта тэрэ Европын нилээд олохон гүрэнүүдээр ябаһан байна. Тиигэжэ Югослави хүрэжэ ерээ һэн. Немец фельдшер энэ барлагни ямархан лэ хүн зааб. нэгэл тиимэхэн һэжэг түрэмөөр гэжэ һанадаг байгаа. Мүн Шараповой фельдшерни нэгэ юрэ бүсын ондоотой гэжэ һэжэглэдэг һэн. Гэнтэ гэнтэ тэрэ буряад хүбүүе элдэб муухайгаар харааха, элдэб тэмээн, мал адууһан гээшэш гэжэ байгаад нэрэ гаргаха, ехэ хэрзэгыгээр хандаха. Энэ зангынь фальдшерэй хажууда ондоо немецүүдэй бии болохолоор бүри түргэдэдэг һэн. Зүгөөр хоюулханаа үлэн сасуу тэрэ немец муухан ород хэлээр: «Ши, нүхэр, бидэниие партизанууд агнана гэжэ мэдэнэ гээшэ гүш? Эм асархаяа ошоходоо һэргэг яба. Тэдэнэй гартал орожо бү орхи!» — гэхэ.

Немец фельдшерэй иимэхэн шэбэнээн һонин шэнжэтэй, айхааршье, гайхахааршье болодог байба. «Ихэдээ немец антифашист намтай ябана гээшэ гү? Гэнтэ Итали, Югославиин партизангуудтай энэ хүнэйнгөө холбоотой байгаа һаань яахабиб? Тиигэжэ гэнтэ Эсэгэ оронойнгоо хүнүүдтэй уулзахагүй ха гүб?» — гэжэ Цыренин-Доржи шэбшэдэг болобо. Гэхэтэй хамта минии гол зорилгыемни мэдэхэ энэ немец зорёолходоо болохо гэжэ тэрэ наридаг һэн.

Эндэ тэндэ партизанууд немец сэрэгшэдтэ хатуу сохилто үзүүлнэ гэһэн мэдээ дуулахадаа Шарапов гансахан һанаандаа баярладаг, сэдьхэл зүрхөөрөө тэрэ баатар хүбүүдтэйб гэжэ бододог бэлэй. Гэбэшье тэдэнтэй холбоо барисаа тогтоохын тула түрүүшээр ямар алхамай хэрэгтэй байһыень ойлгожо ядадаг һэн. Сэхынь хэлэхэдэ, тэрэ дайсад соо гансаараа ябаа, партизангуудай отрядуудта ошохо зүргэ заалгаха нэгэшье хүниие олохогүй жэшээтэй һэн. Юлийскэ Альпанууд һүртэй доронаар харагдаха. Тэдэнэй үндэр ороойнууд, гүн тайганууд худар заабол партизанууд биил даа. Тэдэнэр лэ немец дайсадые һүрдөөнэ, түмэр харгы, сэрэгэй барилга, болоод бусад зүйлнүүдые тэһэлнэ ха юм.

Иигэжэ Цыренин-Доржын гэнтэ гэнтэ гүнзэгы бодолдо абтахалаар һэжэг түрэһэн немец фельдшер: «Унтажа болохогүй гэжэ захирһыем һанана гүш? Һажажа һуунхаар түргэн бодо! Тэрэ эмээ ошожо асара, буу абаад ябахаяа бү мартаарай!» — гэжэ һүхирдэг һэн. Нэгэтэ иимэ захиралта абан сасуу Шарапов аптекэ ошохо һанаатай бодобо. Тиигээд ноёнойнгоо буу абаад ябаарай гэһэн хада автомат тээшэ гараа һарбайба. Энээхэн үедэ: «Минии пистолет абаад ошо!» — гэһэн фельдшерэй захираан дуулдажа, хүбүүн түргэхэн тэрэниинь бэелүүлбэ. Иигэжэл абан сасуу Цыренин-Доржи дахин фельдшертээ бусаагүй һэн. Тайгада гарашаба. Нилээд олохон үдэр партизануудые тэрэнэй таамагаар бэдэржэ ябатар нэгэ бүлэг буу зэбсэгтэй хүнүүд гаража, тэрэниие бариад саашань абаашаба. Хүбшэ тайгын бартаг шэрэнги соо хэмэл, стол шэнги юумэнэй хажууда һуулгажа, эдеэ хоол хэжэ үгөөд, сэбэр ород хэлээр: «Бү арса», — гээ һэн. Гэдэһээ ехээр үлдэһэн тула Цыренин-Доржи эди гэһэниинь хаанхиб гээд лэ хоолдошобо. Һүүлээрнь зүрхэ орожо бури тогоошонһоо тамхи эреэ һэн. Иигэхэдэмни ягаа улам саашаа болодог юмши гэжэ сохиходоо болохо аабза гэжэ һанаһаниинь тэрэнь тамхи үгэбэ. Хүбүүн аярхан татаа һэн.

Цыренин-Доржые бариһан хүнүүд хүрэһөөр лэ мушхэжэ оробогүй. Яһала бараг һайнаар хандадаг байба. Тиигэжэ һүни болгебо. Мүнөөл абаашажа алаагүй һаань, эдэнэй унтажа эхилхэлээр лэ зугадахаб гэжэ һанаһаниинь, энэ хүсэлөө бэелүүлжэ эхилээдүй байтарнь нэгэ совет офицер орожо ерэбэ. Тэрэ дэн носоохые поварһоо гуйба. Һүүлээрнь Шараповай хажууда һуужа, тэрэнэй намтараа хөөрэхыень дурадхаа һэн. Шарапов ехэ һэргэлиг байжа, тиимэшье үлүү булуу шашаагүй. Гэхэтэй хамта тэрэнэй айһаниинь дэмы болоо һэн. Тэрэ хадаа Югославиин партизанска дивизиин дэргэдэ немецүүдэй урдаһаа дайлалдажа байгаа ород сэрэгшэдэй батальоной штабта ерэһэн байгаа. Тус батальоной командир эрэлхэг капитан Анатолий Дьяченко, бэшээшэнь хухюун зугаатай Григорий Жиляев һэн. Манай буряад хүбүүн Цыренин-Доржи Цыденович Шарапов 24 наһатайдаа иигэжэ шэнэ нүхэдөө олоод, дайсантай тэмсэлээ үргэлжэлүүлһэн байна. Зоригтой байһандаа тэрэ тус батальоной сэрэгшэдэй дунда ехэ хүндэтэй болоо һэн. Югославиин халануудта ябахадаа гурба дахин ехээр шархатаһан байбашье зухаряагүй, эдэгээд лэ дайнда ородог һэн. Шараповай энэ үе тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэхэ гэбэл, нэгэ иимэ ушар һанагдана.

Шарапов өөрэдынгөө сэрэгшэдэй гол хүсэнэй хүрэжэ ерэтэр дайнай боложо байһан газарта дайсадай бүлэг танкнуудые саашань табингүй байха гэһэн даабари абаба. Тэрэ дары түргэхэн танкнуудай субасада хүрэжэ ерээд, бөөн нюужа хэбтэбэ. Удааншьегүй хүндэ гэнжэнүүдэй ханхинаан дуулдаа һэн. Танкнуудай харагдахалаар тэдэниие үсалхатаг һомоороо Цыренин-Доржи хоёрдохи танкын ябахыень болюулба. Тиихэлээрнь түрүүлэн ябагша забда залигүй буудажа оробо. Буугай һомонууд эндэшье тэндэшье тэһэрнэ, сэрэгшэ хүбүүн энээхэн үедэ үшөө нэгэ танк тэһэлбэ. Иигэжэ тэрэ ори гансаараа эрэлхэг зоригтой тэмсэһэндээ танкнуудые Югославиин газар тээшэ табяагүй һэн. Удааншьегүй алба хэлэг батальонойнь гол хүсэн ерэжэ, партизануудтай хамта тэрэ дайсаниие бута сохилсобо. Энэ баатаршалгынгаа түлөө Шарапов «За храбрость» гэжэ [Юго]славиин орденоор шагнуу[лһан] байна. Энээнэй һүүлээр тус [...] нэгэ медаляар шагнуулаа. [...] тэрэ Эсэгэ ороноо хамгаал[гын] дайнай хоёрдохи шатын ор[ден...]

...Һаяхан би Шарапов ту[хай] [...]нэ материалнуудые суг[луулха] һанаатай Хори нютагаар яб[ажа] тэндэ хоёр залуу хүбүүдтэй [...] заһан байнаб. Харахадамни [...] городой хүбүүд шэнги һэн. [...] рэлдэбэб Мэдэн гэһээмни [...] Улаан-Үдэдэ наймадахи [...] һурадаг байгаа. Советскэ [Союзай] Герой Константин Ощимик [...] тухай материал суглуулхаа[р] баиновка гэжэ һуурин ерэ[...] бшуу. Энэнэр Хулан голой [...] оршодог Бильчир гэжэ Со[...] Союзай Герой Дарма Жа[...] балшар наһанайнь нютагаа[р] һан байгаа. Эндэ тэдэнэр мү[...] дэнэй мүнөө хөөрэгшэ Юго[славиин] орденой кавалертай уулза[ха] рёо. Тиигэжэ бидэнэр бу[...] раповта ерээ һэмди.

Ехэл һонин, мартагда[ашагүй] уулзалга болоо һэн даа. И[...] би дороһоо үдэжэ ябаа залу[у] тэнэй эсэгэнэрэйнгээ нэгэн [...] Цыренин-Доржи Шараповые [...] дэлэн, тэрэнэй баатар ябал[...] омогорхожо байхые хар[аад] баярлаа бэлэйб.

Данри ХИЛТУХ[ИН]

ЗАЛУУ ПОЭДҮҮДЭЙ ШҮЛЭГҮҮД

Агван ДОНДУКОВ.

СЭСЭГҮҮД

Хабарай дулаахан наранай
Хабатай зохидоор нгаахадань,
Намжаа талын сээжэдэ
Набша сэсэгүүд задаржа,
Найман үнгөөр мирална.
Урихан һэбшээн үлеэжэ,
Уяхан дэльбынь эльбэжэ:
«Уужам сэлгеэ дайдадаа,
Ууган түрэл нютагтаа
Урга даа, урга!..» — гэнэл даа.

Дулаахан бороо шэдэржэ,
Дуһал дуһалаар мэлмэржэ,
Дурдам магнал сэсэгүүдтэ
Дуунай аялгаар дамжуулжа,
Дуранай үгэнүүдые шэбэнэнэ.
Ажалша бэрхэ зүгынүүд
Айлшан боложо тогтоно.
Торгон зөөлэн сэсэгүүд
Тодон угтан абажа,
Тоһон балаараа хүндэлнэ.

—●—

Рабдан РАБЖУЕВ.

ҮЛГЫН ДУУН

Огторгойн мүшэд миралзаад,
Орон дэлхэймнай һажабал даа.
Алла һалхин аалидаад,
Ара хүбшэмнай амарбал даа.
Бүүбэй, бүүбэй, бүүбэйхэн—
Бүлымнай жаргал —
хүбүүхэн,
Зөөлэн бамбаан үлгыдөө
Зүүдэ манан унтыш даа.

Шубууд дуугаа хуряагаад,
Шугы соогоо хоробол даа.
Сэсэгүүд тонгойн гунхалзаад,
Сэлгеэ таладаа хонобол даа.

Бүүбэй, бүүбэй, бүүбэйхэн—
Бүлымнай жаргал —
хүбүүхэн,
Зөөлэн бамбаан үлгыдөө
Зүүдэ манан унтыш даа.

Мантан хада ууланууд
Манан хүшэгөө татабал даа.
Мүрэн голнууд аалидан,
Мүнгэн долгёо хуряабал даа.

Бүүбэй, бүүбэй, бүүбэйхэн—
Бүлымнай жаргал —
хүбүүхэн,
Зөөлэн бамбаан үлгыдөө
Зүүдэ манан унтыш даа.

—●—

Д. РИНЧИНОВ.

КОМСОМОЛ

Ангиин хатуу тэмсэлэй
Аянга соогуур нлаад,
Агуу Ленин, Хубисхалай
Ашатай хэрэгые баталаа.
Жаргал дүүрэн, хонгёо,
Жабхалан дуутай, солгёон
Залуу мүнхэ жагсаалнай—
Комсомол!
Эрэлхэг баатар хүсөөрөө
Эрлиг дайсады һүрдөөдэг,
Энхэ хэрэг, үйлөөрөө
Эхэ ороноо хүгжөөдэг,

Жаргал дүүрэн, хонгёо,
Жабхалан дуутай, солгёон
Залуу мүнхэ бэемнай—
Комсомол!
Зузаан түүхэ солымнай
Зургаан орден гэршэлдэг,
Коммунизмын тугые
Ходол үргөөд эршэлдэг
Жаргал дүүрэн, хонгёо,
Жабхалан дуутай, солгёон
Залуу мүнхэ хаһамнай—
Комсомол!

—●—

Г. РАДНАЕВА.

ХҮЛЕЭЛГЭ

Ори гансаараа
Һүниин утада
эмгэн эхэм
Оршолонто юртэмсын
дүрбэн зүг руу
Һүгэдөөд дуугай.
Хэн нэгэниинешьеб
хүлеэһэн шэнги,
баруун тээшээ
Һарабшалан, һарабшалан
зогсоошол даа
удаан дуутай.
Үглөө бури,
үүрэй наранаар
хүбүүндээ гэжэ
Үргэгшэл даа,
Юушьеб шэбэнэд,
сайнгаа дээжэ.
Аюулта дайнһаа
бусаагүй хамнай
түрэһэн үринь.
Амидыл даа...
үгышье һаа,
эхын зүрхэндэ
тэрэ.

Амаралгын үдэрэй хуудаһан

Яруунын «Коммунизм» [...] библиотекэ [...] хүлеэгдэй [...] Эндэһээ ном [...] шадаггүй [...] олохонь [...] Илангаяа [...] библиотекэ[...] уншагшад [...] Зураг дээрэ: [...] кэ соо.

Ф. СОРОКИН[...]

ГАБЬЯАТА БАГША, ГАБШАГАЙ ТРЕНЕР

Август һарын наратай сэлмэг үдэр һэн. Свердловск хотын түбэй стадион тээшэ хүн зон олооро субажал, субажал байба. Нэгэ дороо хэдэн мянган харагшадые багтааха аргатай энэ стадионой һандалинууд удааншьегүй сүм эзэлэгдэшэлэй. Эндэ суглаагшад урдандаа элдэб һонирхолтой наадан, мүрысөөнүүдэй болоходо иимэ олооро сугларһыень һанажа ядан байгаа бэлэй.

Спортын гүн гүнзэгы орёо нарин удхатай техникые һайн мэдэхэ, илангаяа футболой мүрысөөнүүдые алгадгүй харабашье, сэдьхэлээ ханадаггүйшүүл «Арһан бүмбэгэ-69» гэһэн эдиршүүлэй клубай дурасхаалай шан абахын түлөө Бүхэсоюзна пионернүүдэй түгэсхэлэй уулзалгануудые ехэтэ хүлеэжэ байба бшуу. Энэ наадада хабаадалсагшад соо ерээдүйн понедельнигүүд, неттонууд, стрельцовууд, шестерневууд, хурцилаванууд, хусаиновуудшье байжа магадгүй гэжэ һэжэглэһэн сугларагшадай иимэ эдэбхитэйгээр хүлеэханьше зүбтэй һэн хаш.

Удааншьегүй хүхэ ногоон хибэсээр хушагдаһан футболой талмай дээрэ ниислэл хото—Москвагай «Метеор», Сибириин ба Алас-Дурна зүгэй зонын нэрэ хүндые хамгаалжа байһан Буряадай АССР-эй Хори һууринай «Үдэ» командануудай эдир футболистнууд үни хүлеэгдэһэн уулзалгаяа эхилээ бэлэй. Москвагай футболистнар абаһаар бэлиг шадабаритай, бэрхэ байһанаа харуулжа, харагшадай зүгһөө нэрьемэ альга ташалгаар угтагдаа һэн. Эгээл энэ үедэ дундуур бэетэй, урин налагай харасатай нэгэ хүн аяар тэрэ холын Буряадай АССР-эй Хори һууринһаа зориһон эдир спортсменүүдэй эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэхыень анхаралтайгаар харан, бишыхан дэбтэртээ алдуу дутагдалнуудыень тухагүй бэшэжэ байгаа бэлэй.

Тэрэмнай энэ «Үдэ» командые мүрысөөндэ бэлдэһэн, эдир спортсменүүдэй багша, тренер Андрей Дамдинович Жамьяндабаев байба.

Наадан нэгэдэхи таймын дүүрэмсээр Андрей Дамдинович амаржа һууһан хүбүүдтээ алдуу дутагдалнуудыень ойлгуулжа, ямар арга боломжонуудые хэрэглэн, хайшан гээд наадахыень түбшэн дарууханаар заабарилаад, амжалта түйлахыень юрөөн үлэһэн юм. Тренерэйнгээ тоб гэмэ заабаринуудые бүхөөр хадуун абаһан «Үдэ» командын эдир футболистнууд хоёрдохи таймын эхилхэдэ хүсэ нэмэжэ, шэнтэ оньһыень олоһондол эрид хүбилөн, «Метеор» командын ворота руу удаа дараалан хоёр бүмбэгэ сохижо оруулаа бэлэй. Зүгын үүртэл үүежэ байһан олон түмэн харагшад хүлөөгэй эдир спортсменүүдэй иимэ һайханаар илалта түйлаһандань аргагүй ехээр гайхалдаһан, омогорхон бэлсаһан юм. Иигэжэ энэ уулзалга 2:0 гэһэн тоотойгоор «Үдэ» командынхидай илалтаар дүүрээ һэн.

...Хүн бүхэн багаһаа эхилжэ спортын ямар нэгэн зүйлдэ дуратай байдаг гээшэ. Тиимэһээ мэргэн буудагшадай гү, али шамбай хурдан урилдаашадай, хүдэр бэетэй барилдаашадай гү, али шандааһа шангатай боксёрой үсэд шанга мүрысөөнүүдые анхаралтайгаар харадаг, тэрээндэ зорюулагдаһан газетэ, журналнуудые, номуудые уншадаг заншалтай. Андрей Жамьяндабаев бүри һургуулиин һурагша ябахадаа футбол хоккей хоёрые нааршаажа, зоригтойшуулай, эсэхэ сусахые мэдэхэгүй хүдэр бэетэйшүүлэй наадан гэжэ сэгнэдэг байһан юм. Тиимэһээ тэрэ нютагайнгаа дунда һургуули дүүргэмсээрээ Омскын физкультурна институтдэ һурахаяа мордоо һэн. Дүрбэ хахад жэлэй туршада спортын орёо нарин мэргэжэл шудалһан Андрей Хориин дунда һургуулида физкультурын багшаар ажаллаха үедөө аймагай түб—Хори һууринай эдиршүүлэй, залуушуулай дунда футбол, хоккей наадаха онол арга заажа, дэлгэрүүлжэ эхилһэн намтартай.

Андрей Дамдиновичай ажаллажа эхилһэн 1959 онһоо хойшо мүнөө хүрэтэр Хори тосхоной спортсменүүд бүмбэгэтэй хоккейгээр арба дахин Буряадай АССР-эй, хоёр удаа Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зонын чемпионой хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн юм.

Аймагай хоккеистнарай иимэ амжалта түйлалгада дүршэлтэй бэрхэ спортсмен, тренер Андрей Жамьяндабаевай хубита яһала бии гэжэ тэмдэглэлтэй. Ушарынь хадаа, Андрей командынгаа гэшүүдэй һорилго хэхэ үедэнь таһалгаряагүй хабаадалсажа, өөрөө наадалсадаг, хоккейн орёо нарин техникэ дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ, бэлиг шадабарияа дээшэлүүлхэ хэрэгтэнь али болохоор туһа хүргэдэг юм. Тэрэнэй эмхидхэһэн командада залуу хоккеист[ууд Вла]димир Жанчиков, Ким [...] Ванзат Ванзатов, Р. [...] Роберт Дмитриев, Николай [...]нин гэгшэд гансашье аймаг[...]роо бэшэ, мүн республика[...] холуур суутай болонхой.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Андрей [Дам]динович Хори һууринай [...]шуулай. һургуулиин һур[...] дунда футбол дэлгэрүүл[...] һайхан үүсхэл анха түр[үү]хеэ гаргаһан. Тиихэдэ [...] һургадаг бүлэгтэ бага [...] үхибүүдые шэлэн абаад, [...] программаар жэлэй түрб[...] таһалгаряагүй һургажа [...] юм. Жэлэй үнгэрөөд бэйлэ [...]риин эдир футболистнууд [...] аймагуудай болон респ[ублика]хүүгэдэй спортивна һу[ргуули]нуудай суглуулагдамал ко[манда]нуудтай наадахадаа түрүү [...] эрхим һайн дүнгүүдые т[үйлажа] эхилһэн байна. Тиигэжэ [...] ондо үнгэргэгдэһэн «Арһ[ан бүм]бэгэ-69» гэжэ дурасхаалай [...] хүртэлгын Бүхэсоюзна [...]нүүдэй мүрысөөндэ хаб[аадал]хын түлөө республика до[...] гэргэгдэһэн, шэлэн абал[...]данда түрүү һуури эзэлэ[...] Удаань Сибирь болон Ала[с-Дурна] зүгэй зоны тулалдаани[...] далсаһан командануудые [...]тайгаар шүүжэ, түгэсхэл[...] данда хүсээ туршаа һэн.

Энэ мүрысөөндэ ороной [...] команда хабаадалсажа, үс[...] гаар тэмсэһэн байна. Энд[э] хориинхид уулзалга бүх[...] жалтатай һайнаар үнгэрг[...] лоруссин эдиршүүлтэй 3–[...]ринуудые хубаалдан, бро[нзо...] дальда хүртөө һэн.

Габшагай бэрхэ тренер, [габь]яата багша А. Д. Жамь[яндабае]вай саашалаа үшөө олон [...]дые спортын орёо техник[...]гажа, ерээдүйн бэлигтэй [...] сменүүдые хүмүүжүүлхэ [...]ниинь дамжаггүй.

Б. ЛАЙДА[...]
манай штатнабэшэ [...]

ҮРХЭ СЭБЭРЛЭГШЭ

ҮХИБҮҮДЭЙ РАССКАЗ

Филипп БАЛДАЕВ.

Нэгэ залуу борбилоо гэндэжэ, шанга аадарай орожо байхада агаарта дэгдэн гараад, аймшагтай шанга һалхинда абтажа, абаахайн шүлһэн шэнги хүнгэхэнөөр хиидэбэ. Даляа хүдэлгэжэ шадахаяа болиһон борбилооe һалхин дуран соогоо үрсэгэ-түрсэгэ гүүлэн, үһэ нооһыень үрзылгэн, үрхируулэн ябана. Газарта бууха һанаатай, даляа хүдэлгөөд үзэнэ, теэд юуншье боложо үгэнэгүй — һалхинда хиидэһэн зандаа.

— Ахир тулюур борбилоохон гээшэлби, тулюур намайе хайрлажа, табиит — эжыдээ ошохомнил. Намайе холо абаашажа төөрюулхэшнил! — гэжэ байжа борсогорхон борбилоо гонгинобо.

— Ай, баарһан даа, хайрата шамайе хосороохо хүсэлэнгүйлби. Гансал гэдэргээ бусажа шадахагүйб. Халха бүглүү газарта абаашаад орхибоб, хагсуу һалхинай намдаһан хойно бусана бэзэш гэртээ,— гэжэ һалхин борбилоохондо хэлэбэ.

Уйлаганаһан бархирһан борбилооe һалхин нэгэ һарабша доогуур болгоомжотойгоор шэдэжэрхёод, саашаа арилба. Һалхинда хиидхүүлэгдэжэ ябахадаа ехээр айһан һүрдэһэн тула газарта унахадаа үбдэһэнөөшье мэдэбэгүй. Зүгөөр хүдэлхэеэшье айшоод хэбтэбэ.

Үглөөгүүр болоходо һалхин намдаба, аадар бороошье зогсобо. Наран гаража, ногоон дайдые гэрэлтүүлбэ. Тойроод уһан шалбаагууд ялалзана. Шубууд жэргэжэ эхилбэ. Гансаардаһан, үншэрһэн борбилоохон нюдөө нээгээд харан гэхэдээ гайхахын ехээр гайхаба: һалхинай шэдэжэрхиһэн тэрэ һарабша доронь обоо хүбөө ороoһон далай билтаржа байба. Иимэ ехэ баялиг түрүүшынхеэ хараһан тэнэг борбилоохон тулиһан зобоһоноошье мартажархиба.

— Халагни халаг, хаана гээшэб аха дүүнэрни, иимэ ехэ ороoһо наһаараашье хараагүйл тэдэнэрни! — гэжэ тэрэ гэмэржэ эхилбэ.

Тииһээр байтарнь аха дүүнэртэнь тон адли, мүн борбилоо хэлэн дээрэ хөөрэлдэдэг борохон һүрэг шубууд хажуудань ерээд һуушаба.

Һүрэг шубууд һая бии болоһон шэнэ айлшанаа тойрожо, элдэб асуудалнуудые һуража эхилбэ:

— Ши, иимэ зутар амитан хаанаһаа эндэ ерэбэбши?— гэжэ нэгэ залуу борбилоо һураба.

— Зутар хадаа ямар байнабиб?— гэжэ борбилоохон гайхангяар асууба.

— Шабар шабха соо хэбтэһэн гахай шэнги муухай гээшэшни аргагүйл!— гээд тэрэнь харюусаба.

— Би городойб. Городто түрэһэн хадаа тэндээл байдагби. Би ходо муухай ябадал бэшэлби. Үсэгэлдэр аадарта сохюулжал иимэ болошооб, —гэжэ борбилоохон харюусаад, һэшхэл һэнгэргүйгөөр өөрыень харааашалжа, мушхэжэ байхадань дураа гутаадхина.

— Танайхид, городойхид, дууһандаа иимэнүүд юм гүт?— гээд мүнөөхи борбилоонь һалабагүй.

— Иимэнүүд даа.— гэжэ төөриһэн борбилоохон харюусаба.

—Ши үрхэ сэбэрлэгшэ бэшэ гүш даа?—гэжэ нүгөөдэ борбилоонь лаблан һураба.

— Юун үрхэ сэбэрлэгшэ гэжэ?— гээд борбилоохон алтан дэлхэй дээрэ олон юумэ мэдэхэгүй байһанаа ойлгуулжархиба.

Һүрэг борбилоонууд забда залигүй доржогоноолдожо, бишыхан борбилоохониие наада барижа эхилбэ. Гэнтэ нэгэ үбгэн борбилоо урагшаа гаража, даляа арбайлгаад, «аалидагты намдагты» гэһэн тэмдэг үгэбэ. Тэдэнь дары шэмээгүй болошобод.

— Нүхэлүүд,— гэжэ үбгэн борбилоо үгэеэ эхилбэ. — Энэ залуу амитаниие бү наада баригты. Энэтнай һүрэгһөө таһаржа төөришоод ябана гээшэ. Городто аха дүүнэрынь, хани нүхэдынь, бидэндэ адлил борбилоонууд бии байха. Городые би һайн мэдэхэб даа. Таанар юушье мэдэнэгүйт. Ута наһа наһалһан хадаа оло дахин тэндэ ошоһон байхаб. Хамаг юумэ хуу мэдэхэб. Городто ехэ шууяатай, утаа уняар, эһэ тортог элбэг юм. Юундэб гэхэдэ, тэндэ шулуу нүүрһээр түлигдэдэг фабрика, заводууд, гэрнүүд олон, тиимэһээ тэрэ утаа уняарынь эһэ тортог болон хамаг юумые хуу бүрхөөжэрхидэг. Энээхэн айлшамнай бидэнтэй сугтаа манай эндэ байхадаа баһал бидэндэ адли сэбэрхэн борохон зүһэтэй болохол. Энэ борбилоохондо бултадаа һайнаар хандадаг, анхардаг бологты! — гээд борбилоо үгэеэ дүүргэбэ.

— Тиихэбди, тиихэбди!..— гээд бухы һүрэгынь дарья табилдашабад. Иимэ юумэнэй боложо байхада борбилоохоной досоонь нара гараһандал боложо, баяраа багтаажа ядан, тэдэнтэйгээ хамта дуугаржа эхилбэ.

ВЫСТАВКЭ ОРОЖО ХАРЫТ[...]

Ноябриин 25-най, 12 часта, Зүүн Сибириин культурын институдай байшан соо (Терешковагай нэрэмжэтэ үйлсэдэ) «Совет Алас-Дурна» гэжэ В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан уран һайханай зональна выставкэ нээгдэхэнь.

Энэ выставкэдэ хүн зон түлбэригүйгөөр оруулагдана.

Промышленна предприятинуудай, колхоз ба совхозуудай, эмхи зургаан ба организацинуудай коллективүүд, бүхы ажал[шад] айладхагдана.

Выставкэ удаадахи [...] үдэрэй 12 часта нээгдэ[жэ] 20 час болотор хүдэл[хэ] юм.

ВЫСТА[ВКЫН ...]

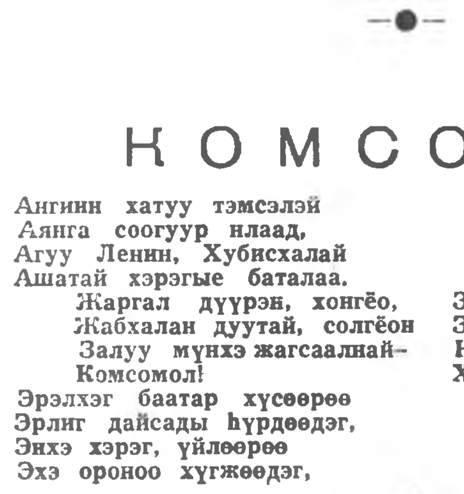

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУ[...]

Манай адрес, телефону[д]

г .УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора [...] приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. реда[ктора ...] 82-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря—[...] отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—[...] 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышлен[ности ...] строительства—61-35, советского строительства и быта—[...] культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-8[...] формации—34-05, общественная приёмная—58-62, [...] бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.